

अनुक्रमाणिका

विभाग १ : प्राथमिक डीलर्सबाबतचे नियंत्रक विनियम

अनुक्रमांक	तपशील	पान क्र.
(१)	प्राथमिक डीलर (पीडी) प्रणाली	४
(२)	प्राथमरी मार्केटमध्ये पीडीची भूमिका	७
(३)	पीडीच्या कार्यरीती - निधींचे स्त्रोत व उपयोग	९
(४)	स्टँडअलोन पीडीद्वारा कार्यकृतीमध्ये वैविध्य आणणे	१०
(५)	गुंतवणुकीबाबत मार्गदर्शक तत्वे	१२
(६)	प्रुडेंशियल प्रणाली/नियंत्रणे	१५
(७)	स्टॉक एक्सचेंजवर सरकारी सिक्युरिटिजचे ट्रेडिंग	१८
(८)	ब्रोकर्समार्फत व्यापार	१९
(९)	रेडी फॉरवर्ड व्यवहारांसाठी नॉम्स	१९
(१०)	पीडीद्वारे पोर्ट फोलियो मॅनेजमेंट सेवा	२०
(११)	व्याजदर डेरिवेटिवज् वरील मार्गदर्शक तत्व	२१
(१२)	लाभांश घोषित करण्यावरील मार्गदर्शक तत्वे	२१
(१३)	कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सवरील मार्गदर्शक तत्वे	२१
(१४)	प्रिव्हेंशन ऑफ मनी लॉडरिंग अधिनियम, २००२ - एनबीएफसीची दायित्वे	२१
(१५)	सूचनांचे उलंघन/सर्कमव्हेंशन	२२
(१६)	दंडात्मक कारवायांबाबत प्रकटीकरण	२२

विभाग २ - विभागशः पीडी कार्यकृती करणाऱ्या बँकांना लागू असलेली अतिरिक्त मार्गदर्शक तत्व

अनुक्रमांक	तपशील	
(१)	प्रस्तावना	२२
(२)	बँकेचे प्राधिकृतीकरण करण्याची कार्यरीत - पीडी.	२२
(३)	बँकांसाठी दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे लागू होणे - पीडी	२३
(४)	पुस्तके व लेख ठेवणे	२३
(५)	कॅपिटल अॅडेक्वसी व जोखीम व्यवस्थापन	२४
(६)	आरबीआयद्वारा देखरेख	२४

जोडपत्रे

जोडपत्र क्र.	तपशील	
(१)	वचननाम्याचा नमुना	२५
(२) अ व ब	पीडीद्वारा, आयडीएमडीकडे सादर करावयाची विवरणपत्रे/अहवाल	२८- २९
(२) क	बँकांद्वारे त्यांच्या पीडी कार्यकृतीबाबत आयडीएमडीकडे सादर करावयाची विवरणपत्रे/अहवाल	३०
(३)	अंडररायटिंग योजना दर्शविणारे उदाहरण	३१
(४)	टी-बिल्स/सीएमबी, लिलाव व सक्सेस रेशो ह्याबाबत पीडीचे दायित्व/वचन दर्शविणारे उदाहरण	३५
(५)	पीडीआर - १ रिटर्नचा नमुना	३६

(६)	पीडीआर-२ रिटर्नचा नमुना	३८
(७)	पीडीआर – ४ रिटर्न * नमुना	३९
(८)	वित्तीय परिणाम प्रसिध्द करणे	४३
(९)	रुपी डेरिवेटिव्ज् च्या व्याजदर जोखमीवरील मासिक अहवाल	४४
(१०)	पीडीद्वारे लाभांश घोषित करण्याचा नमुना	४५
(११)	एकत्रित केलेल्या परिपत्रकांची यादी	४६
(१२)	संदर्भ घेतलेल्या परिपत्रकांची यादी	५०

* स्टँड अलोन प्रायमरी डीलर्ससाठीची कॅपिटल अॅडेक्वसी मानके आणि जोखीम व्यवस्थापनावरील मार्गदर्शक तत्वे ह्यावरील आमच्या महापरिपत्रकाच्या जोडपत्रात, पीडीआर-३ रिटर्न दिलेला आहे.

विभाग -१ – प्राथमिक डीलर्सबाबतचे नियंत्रक विनियम -

(१) प्राथमिक डीलर प्रणाली :

१.१ – प्रस्तावना

१९९५ मध्ये, रिझर्व बँकेने, सरकारी सिक्युरिटी (जी-सेक) मार्केटमध्ये प्राथमिक डीलर प्रणाली सुरु केली व त्यात पीडी कार्यकृती करणाऱ्या स्वतंत्र संस्था होत्या. पीडी प्रणालीचा पाया अधिक मोठा करण्यासाठी, २००६-०७ मध्ये, बँकांना, विभागशः पीडी कार्यकृती करणाऱ्यासाठी परवानगी दिली गेली होती. ह्याशिवाय, काही अटींवर, स्टँड अलोन पीडीनाही, कोअर पीडी व्यापार सोडून, व्यापारी कार्यकृतींमध्ये वैविध्य आणण्यास परवानगी दिली होती. जून ३०, २०११ रोजी, विभागशः पीडी व्यवसाय करणाऱ्यासाठी प्राधिकृत असलेल्या आठ स्टँड अलोन पीडी व तेरा बँका आहेत.

१.२ पीडी प्रणालीची उद्दिष्टे –

- (१) जी-सेक मार्केट उत्साहपूर्ण, तरल व रुंद पायाचे करण्यासाठी त्यामधील पायाभूत रचना मजबूत करणे
- (२) आरबीआयच्या बाहेरच, अंडररायटिंगचा आणि जी-सेकची बाजारक्षम होण्याची क्षमता ह्यांचा विकास होण्याची खात्री करून घेणे
- (३) सेकंडरी मार्केट ट्रेडिंग प्रणालीत सुधारणा करणे – ज्यामुळे, मूल्य समजणे, तरलता व उलाढाल ह्यात वाढ होऊन, अधिक मोठ्या निवेशक-पायावर स्वेच्छेने जी-सेक धारण केले जाईल
- (४) ओपन मार्केट ऑपरेशन्ससाठी (ओएमओ) पीडी ही एक परिणामकारक वाहिनी व्हावी.

(१.३) अर्हतेच्या अटी -

१.३.१ – प्रायमरी डीलरशिपसाठी अर्ज करण्यास पुढील संस्था पात्र आहेत –

- अनुसूचित वाणिज्य बँकांच्या दुय्यम संस्था आणि मुख्यतः सिक्युरिटीजच्या व्यवहारात – व विशेषतः जी-सेक मार्केट मध्ये – असलेल्या अखिल भारतीय वित्त संस्था
- (२) कंपनीज अधिनियम, १९५६ खाली संस्थापित झालेल्या आणि मुख्यतः सिक्युरिटीजच्या व्यवहारात – विशेषतः जी-सेक मार्केटमध्ये असलेल्या कंपनी
 - (३) फॉरिन इन्वेस्टमेंट प्रमोशन बोर्डाच्या मंजूरीखाली विदेशात इनकॉर्पोरेट झालेल्या संस्थांनी भारतात स्थापन केलेल्या दुय्यम संस्था/संयुक्त उद्योग
 - (४) पीडी व्यवसाय करणाऱ्या अंशतः किंवा संपूर्ण मालकीच्या दुय्यम संस्था नसलेल्या व पुढील निकष पूर्ण करणाऱ्या बँका (अ) रु.१००० कोटींचा किमान निजनिधी (एनओएफ)
(ब) किमान कॅपिटल टु रिस्क वेटेड ॲसेट रेशो (सीआरएआर) ९ टक्के आणि
(क) निव्वळ एनपीए ३ टक्क्यांपेक्षा कमी व गेल्या तीन वर्षात नफा कमविला असणे.

१.३.२ – अंशतः किंवा संपूर्ण मालकीच्या दुय्यम संस्थांच्या मार्फत पीडी व्यवसाय करणाऱ्या आणि त्यांच्या अंशतः/संपूर्ण मालकीच्या दुय्यम संस्थांकडून, पीडी व्यवसाय विलीन करून किंवा ताब्यात घेऊन, विभागशः पीडी व्यवसाय करू इच्छिणाऱ्या भारतीय बँका, वरील निकष पूर्ण केल्यावर तसे करू शकतात.

१.३.३ – भारतात कार्यरत असलेल्या व एखाद्या गट-संस्थेद्वारा केला जाणारा पीडी व्यवसाय विलीन करून विभागशः पीडी व्यवसाय करू इच्छिणाऱ्या विदेशी बँका वरील निकष पूर्ण केले असल्यास तसे करू शकतात.

१.३.४ – पीडी व्यवसाय करणाऱ्यासाठी परवानगी मिळविण्यासाठी अर्ज करणाऱ्या अबँकीय संस्थेने, आरबीआयच्या डिपार्टमेंट ऑफ नॉन बँकिंग सुपरव्हिजन (डीएनबीएस) कडून, आरबीआय अधिनियम, १९३४ च्या कलम ४५ (आयए) खाली, अबँकीय वित्तीय कंपनी (एनबीएफसी) असल्याचे पंजीकरण प्रमाणपत्र (सीओआर) मिळवावे.

१.३.५ – एक बँक नसलेल्या अर्जदाराकडे किमान रु.१५० कोटींचा एनओएफ असावा. परवानगीप्राप्त अशा विविध व्यवसायात जाऊ इच्छिणाऱ्या (परिच्छेद ४.२.२) पीडीच्या बाबतीत, किमान रु.२५० कोटी एनओएफ असावा. आरबीआय अधिनियम, १९३४ च्या चॅप्टर ३ ब च्या कलम ४५ (आयए) मधील स्पष्टीकरण टीपेनुसार, एनओएफ पुढीलप्रमाणे काढला जातो – (अ) भरणा झालेले इक्विटी भांडवल आणि अगदी अलिकडील ताळेबंदात दाखविलेला मुक्त राखीव निधी ह्यांची पुढील बाबी वजा केल्यानंतरची एकूण बेरीज – (१) संचयित शेष तोटा (२) डिफर्ड राजस्व खर्च आणि (३) इतर अमूर्त ॲसेट्स आणि (ब) ह्यातून पुढील बाबी वजा कराव्यात – (१) त्या कंपनीच्या पुढील शेअर्समध्ये केलेल्या गुंतवणुकी – (१) तिच्या दुय्यम संस्था (२) त्याच गटातील कंपनी (३) इतर सर्व अबॅकीय कंपनी आणि (२) डिबेंचर्स, येणे असलेली कर्जे आणि दिलेल्या अग्रिम राशी (हायर-परचेस व लीज फायनान्स धरून) ह्यांचे पुस्तकी मूल्य आणि पुढीलप्रमाणे केलेल्या ठेवी – (१) अशा कंपनीच्या दुय्यम संस्था आणि (२) त्याच गटातील कंपनी – मात्र अशी रक्कम वरील (अ) च्या दहा टक्क्यापेक्षा अधिक असल्यास

१.३.६ – स्टेप-डाऊन सबसिडिअरीज् स्थापन करण्याची पीडीना परवानगी नाही.

१.४ – पीडीच्या प्राधिकृतीकरणासाठी कार्यरीत – एक पीडी म्हणून नोंदणी करण्यासाठी, अर्हताप्राप्त संस्थेने, मुख्य महाव्यवस्थापक, अंतर्गत ऋण व्यवस्थापन विभाग (आयडीएमडी), आरबीआय, मुंबई ह्यांचेकडे अर्ज करावा. आरबीआय ह्या अर्जावर विचार करून “तात्विक मंजूरी”देईल. ह्यानंतर तो अर्जदार संमत असलेल्या अटी व शर्तीसंबंधाने एक वचननामा सादर करील. त्या अर्जाच्या व वचननाम्याच्या आधारावर, आरबीआय प्राधिकृतीचे एक पत्र देईल. एक पीडी म्हणून राहणे सुरु ठेवले जाणे, प्राधिकृतीकरणाच्या अटी व शर्तांच्या केलेल्या पालनावर अवलंबून असेल.

सूचना –पीडीची नोंदणी करण्याचा आरबीआयचा निर्णय, बाजारातील गरजांचा अंदाज, त्या अर्जदाराची योग्यता व ह्या प्रणाली होऊ शकणारे मूल्यवर्धन ह्यावर अवलंबून असेल.

१.५ –पीडीची भूमिका व दायित्वे

जी-सेक मार्केटमध्ये – प्रायमरी व सेकंडरी अशा मार्केट विभागात क्रियाशील भूमिका केली जाणे पीडीकडून अपेक्षित आहे. (जोडपत्र १ मधील) वचननामा देणे व आरबीआयने दर वर्षी दिलेले प्राधिकृतीचे पत्र ह्यांच्यावर आधारित, त्या पीडीने स्थायी व्यवस्था करणे आवश्यक आहे. पीडीच्या मुख्य भूमिका व दायित्वे पुढीलप्रमाणे आहेत

(१) प्रायमरी मार्केटला आधार – आरबीआयने वेळोवेळी विहित केलेल्या अंडररायटिंग कमिटमेंट, बिडिंग कमिटमेंट व सक्सेस रेशो ह्यांच्या नॉर्म्सनुसार, पीडीनी दिनांकित जी-सेक, ट्रेझरी बिले (टी-बिल्स) आणि कॅश मॅनेजमेंट बिले देण्यासाठीच्या लिलावांना पाठिंबा/आधार देणे आवश्यक आहे.

(२) जी-सेक मध्ये मार्केट तयार करणे – पीडीनी निगोशिएटेड डीलिंग सिस्टम – ऑर्डर मॅचिंग (एनडीएस – ओएम); ओव्हर दि काउंटर (ओटीसी) मार्केट आणि भारतातील मान्यताप्राप्त स्टॉक एक्सचेंजेस ह्यांच्या मार्फत जी-सेक मध्ये दुहेरी किंमती देऊ कराव्यात आणि जी-सेकसाठी असलेल्या सेकंडरी मार्केटमध्ये महत्वाची स्थाने/स्थिती मिळवावी.

(३) प्रायमरी इश्युजमध्ये सक्षम भाग घेण्यास, सेकंडरी मार्केटमध्ये ट्रेडिंग करण्यास आणि निवेशकांना सज्जान करून सलज देण्यास, पीडीनी पुरेशा प्रत्यक्ष पायाभूत सोयी ठेवाव्यात.

(४) ट्रेडिंगच्या बाबतीत चांगली वर्तणुक, देवघेवीची तडजोड व लेखा ठेवणे ह्यासाठी पीडीनी एक सक्षम अशी अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली ठेवावी.

(५) आरबीआयला आवश्यक असेल तेव्हा पीडीनी सर्व रेकॉर्ड्स, पुस्तके, माहिती व कागदपत्र उपलब्ध करून द्यावेत.

(६) दररोजच्या धर्तीवर, टी-बिल्स, सीएमबी, ह्यासह पीडीची गुंतवणुक ही किमानपक्षी, तिचे एकूण कॉल/नोटिस/रेपो (सीबीएलओसह) कर्ज अधिक निव्वळ आरबीआयकडील कर्ज (एलएएफ/इंद्रा डे लिक्विडिटी/लिक्विडिटी सपोर्ट ह्यांच्याद्वारे) अधिक विहित केलेला किमान एनओएफ ह्याच्या समान असावी.

- (७) पीडीनी दरसाल, मिळविण्याचा टर्न ओव्हर रेशो, सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीजसाठी ५ पट आणि टी-बिल्स/सीएमबीसाठी सरासरी महिनाअखेर स्टॉकच्या १० पट असावे. आऊटरराईट व्यवहारांबाबत हा टर्न ओव्हर रेशो, सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीजमध्ये ३ पट व टी-बिल्स/सीएमबीमध्ये ६ पट असावा (टर्न ओव्हर रेशो म्हणजे, सेकंडरी मार्केटमध्ये, त्या वर्षातील एकूण खरेदी व विक्रीचे महिनाअखेरच्या सरासरी स्टॉकशी असलेले गुणोत्तर)
- (८) आरबीआयने वेळोवेळी विहित केल्याप्रमाणे पीडीनी नियतकालिक अहवाल पाठवावेत
- (९) पीडीच्या कार्यकृती आरबीआयने वेळोवेळी दिलेल्या प्रुडेंशियल व विनियामक मार्गदर्शक तत्वानुसार असतील.

(१.६) आरबीआयकडून मिळणाऱ्या सुविधा

आपली दायित्वे पीडीद्वारे सक्षमतेने पूर्ण केली जावीत ह्यासाठी आरबीआय त्यांना सध्या पुढील सुविधा देत आहे.

- (१) आरबीआयकडील चालू खाते सुविधा
- (२) आरबीआयकडील सबसिडिअरी जनरल लेजर (एसजील) खाते सुविधा
- (३) कॉल मनी मार्केटसह मनी मार्केटमध्ये कर्ज देणे व कर्ज घेणे आणि मनी मार्केटमधील सर्व संलेखांमध्ये व्यापार करण्याची परवानगी
- (४) इलेक्ट्रॉनिक डीलिंग, ट्रेडिंग व सेटलमेंट प्रणालीचे (एनडीएस प्लॅटफॉर्म/इन्फिनेट/आरटीजीएस/सीसीआयल) सभासदत्व
- (५) आरबीआयची लिक्विडिटी अँडजस्टमेंट सुविधा
- (६) स्टँडअलोन पीडीसाठी वेगळे अधिसूचित केलेल्या योजनेखाली आरबीआयकडील लिक्विडिटी सपोर्ट
- (७) आरबीआयद्वारे दिलेले ओएमओ.
- तथापि, ह्या सुविधा, पुनरावलोकन व बाजारातील परिस्थितीवर अवलंबून असतील.

१.७ विनियमन

- १)सिक्युरिटीज अँड एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया (सेबी) च्या अटीनुसार, पीडीनी, [सेबीद्वारे विनियमित केलेल्या कार्यकृती त्या करीत असल्यास स्टॉक एक्सचेंजवरील कार्यकृतीसह] पंजीकरण व तत्सम आवश्यकता पूर्ण करणे आवश्यक आहे.
- (२) पीडीनी, प्रायमरी डीलर्स असोशिएशन ऑफ इंडिया (पीडीए) व फिक्सड इनकम मनी मार्केट अँड डेरिवेटिव्ह असोशिएशन (एफआयएमएमडीए) चे सभासदत्व घेणे अपेक्षित असून, सिक्युरिटीज मार्केटच्या हितासाठी, त्यांनी तयार केलेली आचार संहिता व तत्सम इतर कृतींचे पालन करणे आवश्यक आहे.
- (३) जी-सेकमधील व्यवहारांच्या बाबतीत, पीडीनी, स्वतःचे डेस्क ठेवून, तिची स्वतःची स्थिती व ग्राहकांचे व्यवहार ह्याबाबत वेळोवेळी लेखा/खाती ठेवून त्यांचे बाहेरील अेजन्सीकडून ऑडिट करून घ्यावे.
- (४) पीडीचा शेअर धारण करण्याचा पॅटर्न/भांडवली रचना ह्यात बदल करण्यासाठी आरबीआयची पूर्व मंजूरी घेणे आवश्यक आहे. एक पीडी म्हणून परवान्यावर परिणाम करणारे बदल – म्हणजे, व्यवसायाची रूपरेषा, संस्था इत्यादि - ह्यासारखे बदल पीडीने आरबीआयला त्वरित कळवावेत.
- (५) संबंधित संस्थेने, प्राधिकृतेसाठीच्या अटी किंवा आरबीआयने लागू केलेली अन्य मार्गदर्शक तत्वे ह्यांचे उलंघन केल्याचे वाटल्यास, त्या संस्थेची प्राथमिक डीलरशिप रद्द करण्याचा अधिकार रिझर्व बँकेने राखून ठेवला आहे.
- (६) स्टॉक एक्सचेंज, सेबी, सीबीआय, अंमलबजावणी संचालनालय, आयकर विभाग इत्यादींसारख्या प्राधिकरणांनी पीडीविरुद्ध सुरु/प्रत्यक्ष केलेली कारवाई किंवा तिच्याविरुद्धची एखादी मोठी तक्रार, त्या पीडीने आरबीआयच्या निदर्शनास आणावी.

(१.८) आरबीआयद्वारा देखरेख –

(१.८.१) **ऑफसाईट परीक्षण** - विहित केलेले नियतकालिक अहवाल आरबीआयकडे त्वरित सादर करणे पीडीसाठी आवश्यक आहे. असे अहवाल व त्यांची नियतकालिकता इत्यादींची विद्यमान यादी जोडपत्र २-अ व ब मध्ये दिली आहे. (१.८.२) **ऑन-साईट परीक्षण** - एजााद्या पीडीची पुस्तके, रेकॉर्ड्स, कागदपत्र व लेखा तपासण्याचा आरबीआयला हक्क असेल. असे कागदपत्र, रेकॉर्ड्स इत्यादि पीडीनी, आरबीआयच्या अधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून देऊन जरूर पडेल त्यानुसार आवश्यक ती मदत करावी.

(२) **प्राथमिक मार्केटमध्ये पीडीची भूमिका** - पीडी प्रणालीच्या उद्देशांना अनुसरून, पीडीनी, केंद्र सरकारच्या व राज्य सरकारांच्या दिनांकित सिक्युरिटीज, टी-बिल्स व सीएमबीज, अंडररायटिंग/बिडिंग कमिटमेंट्स व सक्सेस रेशो ह्यांच्याद्वारे, आधार देणे अपेक्षित आहे. त्यासंबंधीची मार्गदर्शक तत्वे पुढीलप्रमाणे आहेत.

(२.१) **दिनांकित सरकारी सिक्युरिटीजचे अंडररायटिंग -**

(२.१.१) **केंद्र सरकारच्या दिनांकित सिक्युरिटीज** -केंद्र सरकारच्या दिनांकित सिक्युरिटींवरील अंडररायटिंगचे दायित्व दोन भागात आहे -

(१) किमान अंडररायटिंग दायित्व (एमयुसी) आणि

(२) अतिरिक्त स्पर्धात्मक अंडररायटिंग (एसीयु) (२) सर्व पीडीद्वारे प्रत्येक इश्युची अधिसूचित रक्कमेच्या ५०% रकमेचे अपरिहार्यपणे समानतेने अंडररायटिंग केले जाईल ह्याची खात्री करून घेण्यासाठी प्रत्येक पीडीचे एमयुसी काढले जाईल. भांडवल किंवा ताळेबंद कितीही मोठा असला तरी एमयुसीखालील शेअर सर्व पीडीसाठी एकसमान असेल. अधिसूचित रकमेचा शेष भाग, एसीयु लिलावाद्वारे अंडरराईट केला जाईल.

(३) आरबीआय प्रत्येक पीडीसाठीचे एमयुसी घोषित करील. एसीयु लिलावात, प्रत्येक पीडीला, तिच्या एमयुसीच्या किमान शेअर-सममूल्य रकमेसाठी बिडिंग करावे लागेल. एसीयु लिलावात, एखादी पीडी, अधिसूचित रकमेच्या ३० टक्क्यांपेक्षा अधिक बोली बोलू शकत नाही.

(४) हा लिलाव एक समान किंमतीवर आधारित किंवा बहुविध किंमत आधारित असू शकेल व हे बाजारातील परिस्थिती व संबंधित इतर घटकांवर अवलंबून असेल आणि हे प्रत्येक इश्युसाठीच्या अंडररायटिंग लिलावाआधी घोषित केले जाईल.

(५) ह्याबाबतच्या बोली पीडीकडून वैधानिक कालावधीमध्ये सादर केल्या जातील व त्यात अंडररायटिंग दायित्वाची रक्कम व अंडररायटिंग कमिशनचे दरही निर्देशित केले जातील. पीडी, अंडररायटिंगसाठी अनेक बिड्स सादर करू शकते. अंडररायटिंगसाठी सादर केलेल्या बिड्सवर अवलंबून, आरबीआय कमिशनसाठीचा कट-ऑफ रेट ठरवील आणि पीडींना कळवील.

(६) **अंडररायटिंग कमिशन** - एसीयु लिलावामधील सर्व यशस्वी बिडर्सना, लिलावाच्या नियमानुसार, एसीयु भागावर अंडररायटिंग कमिशन दिले जाईल. इश्युच्या अधिसूचित रकमेच्या ४ टक्के व त्यावर, एसीयुमध्ये यशस्वी झालेल्या पीडींना, त्या एसीयुमधील, स्वीकृत झालेल्या सर्व बिड्सच्या भारित सरासरीने, त्या एमयुसीवर कमिशन दिले जाईल. इतरांना मात्र, त्या एसीयुमधील तीन नीचतम बिड्सच्या भारित सरासरीने एमयुसीवरील कमिशन दिले जाईल.

(७) जीओआय सिक्युरिटीजच्या लिलावात, पीडीने, तिच्या एकूण अंडररायटिंग दायित्वाच्या रकमेपेक्षा कमी नसलेल्या रकमेसाठी बिडिंग करावे. एकाच/त्याच दिवशी, दोन किंवा अधिक इश्यु उभे केले गेल्यास, प्रत्येक इश्युसाठी, किमान बिड-रक्कम लागू केली जाईल.

(८) आरबीआयने अंडररायटिंगसाठी स्वीकारलेल्या रकमेवर, (प्रत्यक्ष रक्कम कितीही असली तरी) त्या सिक्युरिटीच्या प्रचालनाच्या तारखेस, संबंधित पीडीने आरबीआय फोर्ट, मुंबई ह्यांच्याकडे ठेवलेल्या चालू खात्यात ब्रेचडिट करून अंडररायटिंग कमिशन दिले जाईल.

(९) डिवॉल्वमेंटच्या बाबतीत, आरबीआयने स्वीकारलेल्या अंडररायटिंग दायित्वा विरुद्ध, लिलावात स्वीकारलेल्या बिड्स सेट ऑफ करण्यास पीडींना परवानगी दिली जाईल. सिक्युरिटीजचे डिवॉल्वमेंट असल्यास, ते लिलावात यशस्वी बिड्सचे सेटिंग ऑफ केल्यानंतर असलेल्या प्रत्येक पीडीच्या अंडररायटिंग दायित्वाच्या रकमेवर अवलंबून त्या प्रमाणानुसार केले जाईल.

(१०) अधिसूचित रकमेच्या १०० टक्के पर्यंतची अंडररायटिंगची कोणतीही रक्कम स्वीकारण्याचा किंवा, कोणतेही कारण न देता, पीडीने सादर केलेली सर्व बिड्स फेटाळण्याचा हक्क आरबीआयने राखून ठेवला आहे.

(११) अंडररायटिंग कार्यपध्दतीचे एक उदाहरण जोडपत्र ३ मध्ये दिले आहे.

२.१.२ राज्य सरकारांच्या दिनांकित सिक््युरिटीज

- (१) राज्य विकास कर्जाच्या (एसडीएल) ह्या राज्य सरकारांच्या दिनांकित सिक््युरिटीजच असतात) लिलावाची घोषणा केल्यावर, त्या अधिसूचित रकमेच्या १००% पर्यंत अंडररायटिंग करण्यास, एकत्रितपणे बिडिंग करण्यास आरबीआय पीडीना आमंत्रित करू शकते.
- (२) इश्युच्या अधिसूचित रकमेच्या ३० टक्क्यांपर्यंत अंडरराईट करण्यासाठी पीडी बोली बोलू शकते. एकाच/त्याच दिवशी, दोन किंवा अधिक इश्युज् उभे करण्यात आल्यास, ही ३०% ची मर्यादा, अधिसूचित रकमा वेगवेगळ्या समजून लावण्यात येते
- (३) ह्याबाबतच्या बोली पीडीकडून वैधानिक कालावधीमध्ये सादर केल्या जातील व त्यात अंडररायटिंग दायित्वाची रक्कम व अंडररायटिंग कमिशनचे दरही निर्देशित केले जातील. पीडी, अंडररायटिंगसाठी अनेक बिड्स सादर करू शकते.
- (४) अंडररायटिंगसाठी सादर केलेल्या बिड्सवर अवलंबून, आरबीआय कमिशनसाठीचा कट-ऑफ रेट ठरवील आणि पीडीना कळवील
- ५) अधिसूचित रकमेच्या १०० टक्के पर्यंतची अंडररायटिंगची कोणतीही रक्कम स्वीकारण्याचा किंवा, कोणतेही कारण न देता, पीडीने सादर केलेली सर्व बिड्स फेटाळण्याचा हक्क आरबीआयने राखून ठेवला आहे
- (६) डिवाॅल्वमेंटच्या बाबतीत, आरबीआयने स्वीकारलेल्या अंडररायटिंग दायित्वा विरुद्ध, लिलावात स्वीकारलेल्या बिड्स सेट ऑफ करण्यास पीडीना परवानगी दिली जाईल. सिक््युरिटीजचे डिवाॅल्वमेंट असल्यास, ते लिलावात यशस्वी बिड्सचे सेटिंग ऑफ केल्यानंतर असलेल्या प्रत्येक पीडीच्या अंडररायटिंग दायित्वाच्या रकमेवर अवलंबून त्या प्रमाणानुसार केले जाईल.
- (७) आरबीआयने अंडररायटिंगसाठी स्वीकारलेल्या रकमेवर, (प्रत्यक्ष रक्कम कितीही असली तरी) त्या सिक््युरिटीच्या प्रचालनाच्या तारखेस, संबंधित पीडीने आरबीआय फोर्ट, मुंबई ह्यांच्याकडे ठेवलेल्या चालू खात्यात ब्रेचडिट करून अंडररायटिंग कमिशन दिले जाईल.

(२.२) टी-बिले/सीएमबीच्या लिलावांमध्ये बोली बोलणे :

- (१) प्रत्येक पीडी, वर्षाच्या सुरुवातीला (एप्रिल-मार्च) प्रत्येक लिलावातील टी-बिले/सीएमबीच्या अधिसूचित रकमेच्या ठरीव टक्क्यांच्या रकमेसाठी, बिड्स सादर करण्याचे वचन देईल.
- (२) प्रत्येक पीडीची कमिटमेंटची रक्कम/टक्केवारी, आरबीआय, त्या पीडीशी सलजमसलत करून ठरवील. अशा बिडिंग कमिटमेंटसना अंतिम स्वरूप देताना, आरबीआय, त्या पीडीचा एनओएफ, त्या पीडीने केलेली ऑफर, तिची पूर्वकामगिरी आणि भूतकाळात तिने सक्सेस रेशो कितपत टिकविला आहे ह्यांचा विचार करील. आरबीआयने ठरविलेली, किमान बिडिंग कमिटमेंट/रक्कम/टक्केवारी, संपूर्ण वर्षभरात किंवा पुढील वर्षासाठी केलेल्या स्वीकृत दायित्वाची कार्यवाही पूर्ण होईपर्यंत बदलणार नाही.
- (३) टी-बिले/सीएमबीच्या कोणत्याही लिलावात, पीडीने आवश्यक तेवढे किमान बिड न दिल्यास किंवा तिच्या वचनापेक्षा कमी बिड सादर केल्यास, आरबीआय त्या पीडीविरुद्ध योग्य ती दंडात्मक कारवाई करील.
- (४) एखाद्या पीडी ला, टी बिल्लस/सीएमबी ह्यांचे लोलाव ह्यात, त्यांनी केलेल्या बिडिंग आश्वासनांच्या ४० टक्के एवढा किमान सक्सेस रेशो ठेवणे आवश्यक आहे आणि त्यावर दर सहामहिन्त्यांनी (एप्रिल ते सप्टेंबर व ऑक्टोबर ते मार्च) वेगवेगळी देखरेख ठेवली जाईल(उदाहरणासाठी, कृपया जोडपत्र ४ चा संदर्भ घ्यावा).
- (५) टी बिल्लस मधील व्यवहारांबरोबरच, पीडीआर अहवालामध्ये सीएमबी चे व्यवहार ही कळविले जावेत.

२.३ केंद्रीय जी-सेकमधील “व्हेन इश्युड”व्यवहार -

“व्हेन इश्युड”व्यवहार करण्यासाठी, पीडीनी, आरबीआयने, वेळोवेळी सुधारित केलेल्या, परिपत्रक आयडीएमडी.क्र.२१३०/११.०१.(डी)/२००६-०७ दि. नोव्हेंबर १६, २००६ मध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे.

(२.४) अस्पधात्मक बिड्स सादर करणे - जी-सेकच्या लिलावात अस्पधात्मक बोली सादर करताना, पीडीनी, वेळोवेळी सुधारित केलेल्या परिपत्रक आरबीआय/२००८-०९/४७९-आयडीएमडी क्र. ५८७७/०८.०२.३३/२००८-०९ दि. मे २२, २००९ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे.

२.५ प्रायमरी इश्युजमध्ये वाटप केलेल्या सिक्युरिटीजची त्याच दिवशी विक्री करणे - प्रायमरी इश्युजमध्ये वाटप केलेल्या सिक्युरिटीजची त्याच दिवशी विक्री करण्यासाठी, पीडीनी, परिपत्रक आयडीएमसी.पीडीआरएस.क्र.पीडीएस.१/०३.६४.००/२०००-०९ दि. ऑक्टोबर ६, २००० आणि परिपत्रक आरबीआय/२००५/४६१-पीडीआरएस.क्र.४७७७/१०.०२.०९/२००४-०५ दि. मे ११, २००५ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे.

२.६ प्राथमिक लिलावांची तडजोड - प्राथमिक लिलावांची तडजोड ही दुय्यम बाजारातील तडजोडीपासून स्वतंत्र आहे व त्यामुळे त्याबाबत वेगळा निधी द्यावा लागेल. यशस्वी पीडीनी, लिलाव-तडजोडीच्या दिवशी ३ वाजण्यापूर्वी, त्यांच्या प्राथमिक लिलावातील सबस्क्रिप्शन्सविरुद्धची दायित्वे पूर्ण करण्यासाठी, त्यांच्या आरबीआयकडे ठेवलेल्या चालु खात्यात पुरेसा निधी ठेवणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास, ही तूट “एसजीएल बाऊंसिंग” म्हणून समजली जाईल व त्यासाठी लागू असलेल्या दंडात्मक तरतुदी लागू होतील.

२.७ दुय्यम बाजारातील व्यवहार - शॉर्ट सेलिंग - ह्याबाबतीत पीडीनी, “शॉर्ट सेल इन सेंट्रल गव्हर्नमेंट डेटेड सिक्युरिटीज” ह्या विषयावरील आरबीआयने दिलेल्या व वेळोवेळी सुधारित केलेल्या परिपत्रक आरबीआय/२००६-०७/२४३ - आयडीएमडी.क्र/११.०९.०९(बी)/२००६-०७ दि. जानेवारी ३१, २००७ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे.

२.८ जी-सेकमधील “रजिस्टर्ड इंटरेस्ट अँड प्रिंसिपल ऑफ सिक्युरिटीज”(स्ट्रिप्स) चे वेगळे ट्रेडिंग - जी-सेक मधील स्ट्रिप्स ह्यावर आरबीआयने वेळोवेळी सुधारित केलेले परिपत्रक आरबीआय/२००९-१०/३६० - आयडीएमडी.डीओडी.क्र.७/११.०९.०९/२००९-१० दि. मार्च २५, २०१० मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पीडीनी पालन करावे.

३ पीडीच्या कार्यकृती - निधीचे स्रोत व उपयोग -

(३.१) कॉल/नोटिस/टर्म मनीमार्केट व रेपो (सीबीएलओसह) मार्केटमधून निधी कर्ज घेण्यास पीडीनी परवानगी आहे. आरबीआयकडून लिक्विडिटी सपोर्ट मिळविण्यासही त्या पात्र आहेत.

(३.२) मागील आर्थिक वर्षाच्या मार्च अखेरीसच्या त्यांच्या एनओएफच्या २२५ टक्क्यांपर्यंत, एका “रिपोर्टिंग पंधरवड्या”मध्ये, पीडीना कॉल/नोटिस मार्केटमधून कर्ज घेण्यास परवानगी आहे. सरासरीने एका “रिपोर्टिंग पंधरवड्यात”पीडी त्यांच्या एनओएफच्या २५% रक्कम कॉल/नोटिस मनी मार्केटमध्ये कर्जाऊ देऊ शकतात.

(३.३) कर्ज घेणे व कर्ज देणे ह्याबाबतच्या ह्या मर्यादा आरबीआय नियतकालिक पुनरावलोकनावर अवलंबून आहेत.

(३.४) आरबीआयकडून लिक्विडिटी सपोर्ट

आरबीआयचा एलएएफ मिळविण्याव्यतिरिक्त, स्टॅंड अलोन पीडीना, एसडीएलसह अर्हताप्राप्त जी-सेक विरुद्ध, आरबीआयकडून लिक्विडिटी सपोर्टही उपलब्ध केला जातो. असा लिक्विडिटी सपोर्ट देण्यासाठी आधारभूत पॅराशिटर्स पुढील प्रमाणे आहेत

(१) एकूण लिक्विडिटी सपोर्टपैकी, अर्धी रक्कम, सर्व स्टॅंड अलोन पीडीमध्ये समानतेने वाटली जाईल. उरलेली अर्धी रक्कम (म्हणजे ५०%), प्रायमरी मार्केट व सेकंडरी मार्केटमध्ये केलेल्या कामगिरीवर आधारित १: १ प्रमाणात वाटली जाईल. प्राथमिक मार्केटमधील कामगिरी, टी बिले/सीएमबी लिलाव आणि जी-सेक लिलाव ह्यात स्वीकारलेल्या बिड्सच्या आधारावर १ व ३ ह्या भारांवर काढली जाईल. दुय्यम बाजारातील कामगिरी, टी-बिले/सीएमबी आणि जी-सेक ह्यामधील उलाढालीच्या आधारावर १ व ३ ह्या भारांवर काढली जाईल.

- (२) लिक्विडिटी सपोर्टची पीडीनिहाय मर्यादांचे दर सहा महिन्यांनी, (एप्रिल-सप्टेंबर व ऑक्टोबर-मार्च) पीडीच्या मागील सहा महिन्यांमधील, बाजारातील कामगिरीवर आधारित, पुनवरालोकन केले जाईल.
- (३) असा लिक्विडिटी सपोर्ट आरबीआयने घोषित केलेल्या रेपो रेट वर उपलब्ध केला जाईल
- (४) एखाद्या पीडीने मिळविलेल्या लिक्विडिटी सपोर्टची ९० दिवसांच्या आत परतफेड केली जाईल. ९० दिवसानंतर परतफेड केली गेल्यास, ९० दिवसांपलिकडील दिवसांच्या कालासाठी, बँक दर अधिक ५ परसेंटेज पॉइंट्स एवढे दंडात्मक व्याज पीडीकडून देय असेल.

(३.५) आंतर-कॉर्पोरेट ठेवी (आयसीडी)

- (३.५.१) पीडीच्या निधी आवश्यकतेनुसार त्यांच्याद्वारे आयसीडी उभे करता येऊ शकते. त्यातील जोखमीचा योग्य तो विचार केल्यानंतर, त्या पीडीच्या संचालक मंडळांनी ह्याबाबतचे धोरण ठरवावे व त्यात पुढील सर्वसाधारण तत्वे असावीत
- (१) असे आयसीडी कर्ज, त्या पीडीच्या मागील आर्थिक वर्षाच्या मार्च अखेरीस असलेल्या एनओएफच्या ७५% पेक्षा अधिक असू नये.
- (२) पीडीनी स्वीकारलेल्या आयसीडी किमान एक आठवड्यासाठी असाव्यात.
- (३) मूळ/प्रायोजक/गट कंपन्याकडून स्वीकारलेल्या आयसीडी हातभर दूर धर्तीवर असाव्यात आणि त्यांचा वित्तीय विवरणपत्रात संबंधित पक्ष व्यवहार असा उल्लेख केला जावा.
- (४) आयसीडी द्वारा उभ्या केलेल्या निधींना एएमएल निकष लागू असतील.

(३.५.२) आयसीडी मार्केटमध्ये निधी ठेवण्यास पीडींना मनाई आहे.

(३.६) एफसीएनआर(बी) कर्जे/बाह्य व्यापारी कर्जे

(३.६.१) पीडी, त्यांच्या मागील आर्थिक वर्षाच्या मार्च अखेरीस असलेल्या एनओएफच्या कमाल २५% एवढी एफसीएनआर(बी) कर्जे घेऊ शकतात. मात्र त्यासाठी, अशा कर्जांच्या विदेशी मुद्रक जोखमी, सर्वदा, त्यांच्या एक्सपोजरच्या ५०% पर्यंत हेज केल्या असाव्यात.

(३.६.२) बाह्य वणिज्य कर्जांद्वारे निधी उभारण्यास पीडींना मनाई आहे.

(३.७) अपरिवर्तनीय डिबेंचर्स (एनसीडी) देणे

बँकेकडे कार्याकारी भांडवल मर्यादा नसल्यासही, एक वर्षापर्यंतच्या परिपक्वतेचे एनसीडी देण्यास पीडींना परवानगी आहे. ह्याबाबतीत पीडींवर, वेळोवेळी दुरुस्त केलेले परिपत्रक, आरबीआय/२००९-१०/५०५.आयडीएमडी.डीओडी.१०/११.०१.०१(अ)/२००९-१० दि. जून २३, २०१० अन्वये, अपरिवर्तनीय डिबेंचर्स (रिझर्व बँक) देणे निदेश, २०१० मधील निदेशांचे नियंत्रण असेल.

(३.८) अहवालांच्या आवश्यकता

- (३.८.१) दैनंदिन धर्तीवर ठेवलेल्या निधींचे स्रोत व उपयोग आरबीआयला दर पंधरा दिवसांनी कळविणे पीडींसाठी आवश्यक आहे. ह्या अहवालाचा नमुना (पीडीआर १) जोडपत्र ५ मध्ये दिला आहे.
- (३.८.२) सिक्युरिटी मार्केटमधील उलाढाल दरमहा कळविणे पीडींसाठी आवश्यक आहे. अहवालाचा नमुना (पीडीआर २) जोडपत्र ६ मध्ये दिला आहे.
- (३.८.३) स्टॅंड अलोन पीडींसाठी, कॅपिटल अॅडेक्वसी स्टॅंडर्ड्स अँड रिस्क मॅनेजमेंट मार्गदर्शक तत्वांवरील महापरिपत्रक क्र. आयडीएमडी.पीडीआरडी.२/०३.६४.००/२०११-१२ दि. जुलै १, २०११ च्या जोडपत्र ३ म्हणून जोडलेल्या विहित नमुन्यात (पीडीआर ३), पीडींनी, कॅपिटल अॅडेक्वसीवरील तिमाही रिपोर्ट सादर करावा.
- (३.८.४) जोडपत्र ७ मधील पीडीआर ४ मध्ये, पीडींनी, निवडक आर्थिक व ताळेबंदातील निदर्शक कळविणे आवश्यक आहे.

(४) स्टॅंड अलोन पीडींद्वारे कार्यकर्तींमध्ये विविधता आणणे

(४.१) मर्यादांचे पालन करून, त्यांच्या जीसेकमध्ये व्यवहार करण्याच्या व्यवसाया व्यतिरिक्त, योग्य वाटेल त्यानुसार स्टॅंड अलोन पीडीना त्यांच्या कार्यकृतीमध्ये वैविध्य आणण्यास परवानगी आहे.

(४.२) पीडी, त्यांच्या कार्यकृतीचे कोअर व नॉन-कोअर कार्यकृती असे विभाजन करू शकतात.

(४.२.१) कोअर कार्यकृतीमध्ये पुढील साठी परवानगी आहे

- (१) जीसेकमध्ये भाग घेणे व अंडररायटींग करणे
- (२) व्याजदर डेरिवेटिवजमध्ये व्यवहार करणे.
- (३) जीसेकमध्ये दलाली उपलब्ध करून देणे.
- (४) कॉर्पोरेट/पीएसयु/एफआय बॉन्ड्स/डिबेंचर्समध्ये व्यवहार व अंडररायटींग करणे.
- (५) कॉल/नोटिस/टर्म/रेपो/सीबीएलओ मार्केटमध्ये कर्ज देणे
- (६) कमर्शियल पेपर्समध्ये (सीपी) गुंतवणुक करणे
- (७) ठेवी प्रमाणपत्रात (सीडी) गुंतवणुक
- (८) सिक्युरिटायझेशन/रिकन्स्ट्रक्शन कंपन्यांनी दिलेल्या सिक्युरिटी रिसीट्स, अॅसेट बँकड् सिक्युरिटीज (एबीएस) मॉर्गेज बँकड् सिक्युरिटीज (एमबीएस) मध्ये गुंतवणुक
- (९) जेथे संपूर्ण रक्कम (कॉर्पस) डेट सिक्युरिटीजमध्ये गुंतविली आहे अशा डेट म्युच्युअल फंडात गुंतवणुक आणि
- (१०) एनसीडीमध्ये गुंतवणुक.

(४.२.२) पुढील नॉन-कोअर कार्यकृती करण्यास पीडीना परवानगी आहे ज्यात भांडवल वापरले जाऊ शकते अशा कार्यकृती, जसे

- (१) इक्विटी व इक्विटी डेरिवेटिवज मार्केट मध्ये गुंतवणुक/ट्रेडिंग
- (२) इक्विटी ओरिएंटेड म्युच्युअल फंडांच्या युनिट्समध्ये गुंतवणुक आणि
- (३) इक्विटीच्या पब्लिक इश्युजचे अंडररायटींग

(४.२.२.२) ज्यात भांडवल वापरले जात नाही किंवा नगण्य भांडवल लागते अशा सेवा, जसे

- (१) प्रोफेशनल क्लियरिंग सेवा
- (२) पोर्टफोलियो मॅनेजमेंट सेवा
- (३) इश्यु मॅनेजमेंट सेवा
- (४) मर्जर व ऑक्विझिशन सल्लागार सेवा
- (५) खाजगी इक्विटी व्यवस्थापन सेवा
- (६) प्रकल्प मूल्यामापन सेवा
- (७) लोन स्पिडिकेशन सेवा
- (८) कर्ज पुनर्रचना सेवा
- (९) सल्लागार सेवा
- (१०) म्युच्युअल फंडांच्या युनिट्सचे वाटप, आणि
- (११) विमा उत्पादांचे वाटप

(४.२.३) विमा उत्पादांच्या वाटपासाठी, आरबीआयच्या, अ-बॅकिय पर्यावेक्षण विभागाने दिलेल्या व वेळोवेळी सुधारित केलेले परिपत्रक डीएनबीएस (पीडी) क्र.३५/१०.२४/२००३-०४ दि. फेब्रु. १०, २००४ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पालन पीडी करू शकतात.

(४.२.४) वर दिलेल्या कार्यकृती करण्यासाठी, तसे आवश्यक असल्यास इतर विशिष्ट विनियामक विभागांची मंजूरी घेतली जावी.

(४.२.५) इक्विटी, कमोडिटीज, सोने व विदेशीमुद्रा ह्यामध्ये ट्रेडिंग/ब्रोकिंग करण्यास पीडीना परवानगी नाही.

(४.३) गुंतवणुकीच्या साचानुसार, नॉन-कोअर कार्यकृतीच्या मानाने जी-सेक मधील गुंतवणुकीस प्राधान्य दिले जावे. कोणत्याही वेळी, त्यांच्या एकूण आर्थिक गुंतवणुकीच्या (लघु मुदत तसेच दीर्घ मुदतीच्या) किमान ५०% गुंतवणुकी प्राधान्याने जी-सेकमध्येच केल्या जातील ह्याची खात्री स्टॅंड अलोन पीडीनी करून घ्यावी.

जी-सेक मधील गुंतवणुकीमध्ये पुढील समाविष्ट असतील पीडीचा स्वतःचा स्टॉक, लिक्विडिटी सपोर्ट/इंड्रा-डे लिक्विडिटी (आयडीएल)/एलएएफ, ह्याखाली आरबीआयकडील स्टॉक, रेपो कर्जासाठी मार्केटमधील स्टॉक आणि क्लियरिंग कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लि. (सीसीआयएल) प्लेज केलेल्या जी-सेक

(४.४) नॉन-कोअर कार्यकृतीसाठीचे एक्सपोझर, स्टॅड अलोन पीडीद्वारा केल्या जाणा-या विविध कार्यकृतीसाठी असलेल्या विनियामक व प्रुडेंशियल नॉर्म्सबाबतच्या, पुढे दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार असेल
(४.४.१) वरील परिच्छेद ४.२.२ मध्ये व्याख्या केलेल्या नॉन-कोअर कार्यकृतीबाबतच्या एक्सपोझर्सना, खाली विहित केल्यानुसार रिस्क कॅपिटल व अॅलोकेशन लागू असेल.

(४.४.१.१) स्टॉकची स्थिती/अंडरलायिंग स्टॉकची स्थिती/इक्विटी ओरिएंटेड म्युच्युअल फंडांचे युनिट्स ह्यावरील बाजार जोखीमीसाठी कॅपिटल चार्ज काढण्यासाठी, पीडी, आरबीआयने, कॅपिटल अॅडेक्वसी व जोखीम व्यवस्थापन ह्या विषयावर दिलेले व वेळोवेळी सुधारित केलेले महापरिपत्रक क्र. आयडीएमडी.पीडीआरडी क्र. २/०३.६४.००/२०११-१२ दि. जुलै १, २०११ मध्ये विहित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांवर आधारित अंतर्गत मॉडेल्स (व्हीएआर आधारित) वापरू शकतात. वरील परिपत्रकात निर्देश केल्याप्रमाणे, इक्विटी, इक्विटी डेरिवेटिवज व इक्विटी ओरिएंटेड म्युच्युअल फंड ह्यामधून निर्माण होणा-या कर्ज जोखमीसाठी तरतुद करणे पीडी सुरुच ठेवू शकतात.

(४.४.१.२) सीपी, कॉर्पोरेट/पीएसयु/एफआय बॉड्स/अंडररायटिंग ह्याबाबतच्या कर्ज जोखमी तसेच बाजार जोखमी ह्याबाबतची मार्गदर्शक तत्वे, वेळोवेळी सुधारित केलेले आरबीआयचे महापरिपत्रक आयडीएमडी.पीडीआरडी. क्र. २/०३.६४.००/२०११-१२ दि. जुलै १, २०११ मध्ये दिली आहेत.

(४.४.१.३) वरील परिच्छेद ४.२.२.१ मध्ये दिलेल्या कार्यकृतीसाठी, बाजार जोखमीसाठीचा कॅपिटल चार्ज (व्हीएआर - ९९% कॉन्फिडन्स लेव्हल, धारण काल १५ दिवस व गुणक ३.३ धरून काढलेला) हा, शेवटच्या ऑडिटेड ताळेबंदातील एनओएफच्या २०% पेक्षा अधिक असू नये.

(४.४.१.४) नॉन-कोअर व्यवसाय क्षेत्रात निराळे काही करू इच्छिणा-या पीडींनी, अंतर्गतच, अशा विविधतेची व्याप्ती, संस्थात्मक रचना व रिपोर्टिंग करावयाचे स्तर निश्चित करून घ्यावेत. त्यांनी त्यांच्या संचालक मंडळाने मंजूर केलेल्या गुंतवणुक-धोरणात ह्या विविधतेच्या क्षेत्रांसाठी एक्सपोझर व जोखीम ह्यांच्या मर्यादा स्पष्ट कराव्यात

(५) गुंतवणुकीसंबंधीची मार्गदर्शक तत्वे

(५.१) गुंतवणुक धोरण पीडींनी सिक्युरिटीजच्या व्यवहारांवरील गुंतवणुकीचे धोरण व कार्याकारी मार्गदर्शक तत्वे, संचालक मंडळाच्या मंजुरीने तयार करून त्यांची अंमलबजावणी करावी. ह्या धोरणात स्वतःसाठी तसेच त्यांच्या ग्राहकांच्या वतीने सिक्युरिटीजचे व्यवहार ह्याबाबत अनुसरण करावयाची उद्दिष्टे, असे डील्स (व्यवहार) करण्यासाठी असलेले प्राधिकृत अधिकारी समाविष्ट असावेत. तसेच, त्यात, निरनिराळ्या प्रुडेंशियल एक्सपोझर मर्यादा, ब्रोकर्समार्फत व्यवहार करण्याबाबतचे धोरण, निरनिराळ्या जोखमी हाताळण्यासाठी प्रणाली, पोर्टफोलियोंचे मूल्यामापन करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे, व रिपोर्टिंग पध्दती ह्यांचाही समावेश असावा. सिक्युरिटीजमधील व्यवहार/कार्यपध्दती सशक्त व स्वीकार्य अशा व्यवसाय रीतीनीच केली जात आहे ह्याची खात्री करून घेण्यासाठी, दैनंदिन व्यवहार कार्यरीतीसंबंधाने, कार्यरीती व नियंत्रणे निश्चित करून त्यांची अंमलबजावणी केली जावी. अशी मार्गदर्शक तत्वे निश्चित करताना, पीडींनी, आरबीआयने वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे. असे धोरण व कार्याकारी मार्गदर्शक तत्वांचे नियतकालिकतेने मूल्यमापन केले जावे.

(५.२) पीडींनी, जी-सेकमधील त्यांच्या गुंतवणुकी आरबीआयमधील एसजीएल मध्ये ठेवणे आवश्यक आहे. पीडीद्वारे डिपॉझिटरीज मध्येही (नॅशनल सिक्युरिटीज डिपॉझिटरी लि./सेंट्रल डिपॉझिटरी सर्व्हिसेस (इंडिया) लि.) डीमॅट खाते ठेवले जाऊ शकते. पीडींनी जी-सेकमध्ये केलेले सर्व खरेदी/विक्रीचे व्यवहार, एसजीएल/कॉस्टिट्युएंट एसजील (सीएसजीएल)/डिमॅट खात्यामार्फतच केले जावेत.

(५.३) सीपी, बॉड्स व डिबेंचर्स (खाजगी किंवा अन्य) आणि इक्विटी संलेख ह्यासारख्या इतर सर्व गुंतवणुकी डीमॅट स्वरूपात ठेवाव्यात.

(५.४) कोणत्याही सिक्युरिटीचा पाठिंबा नसलेल्या किंवा शंकास्पद मूल्याच्या सिक्युरिटीचा पाठिंबा असलेले सर्व वादग्रस्त एक्सपोजर्स ह्यासाठी संपूर्ण तरतुद केली जावी. जेथे एखाद्या पीडीने दुस-या पक्षावर वसुलीसाठी दावा केला आहे तेथे, अशा एक्सपोजरचे मूल्यांकन केले जावे व ऑडिटर्सचे समाधान होईल

अशी तरतुद केली जावी. त्या पीडीविरुद्ध एखादा दावा/हक्क केला गेला असल्यासही त्याची नोंद घेऊन ऑडिटर्सचे समाधान होईल अशी तरतुद केली जावी.

(५.५) नफा-तोटा लेखेमध्ये वादग्रस्त एक्सपोजर्स प्रदर्शित केलेले असावेत आणि आरबीआयने वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांनुसार पोर्टफोलियोच्या मूल्यामापनाचे परिणामही त्यात परिवर्तित केले जावेत. वैधानिक ऑडिटर्सच्या अहवालात ह्या प्रकारचे एक प्रमाणपत्र असावे.

(५.६) पीडींनी, त्यांच्या संचालक मंडळांच्या मंजुरीने, वरील निकषांमध्ये बसणारी प्राथमिक तसेच दुय्यम बाजारातील व्यवहारांवरील स्वतःची अंतर्गत मार्गदर्शक तत्वे तयार करावीत.

(५.७) एचटीएम पोर्टफोलियो

(५.७.१) स्टॅंड अलोन पीडींना, त्यांच्या जी-सेक पोर्टफोलियोच्या एका भागाचे, एचटीएम वर्गात वर्गीकरण करण्यास, पुढील अटीवर, परवानगी आहे.

(१) सिक्युरिटीजचे (केंद्र सरकार तसेच राज्य सरकार) एचटीएम पोर्टफोलियो मध्ये/मधून हस्तांतरण, संचालक मंडळाने ठरविलेल्या धोरणानुसार केले जाईल. अशी हस्तांतरणे तीन महिन्यातून एकदाच करण्यास परवानगी आहे.

(२) एचटीएम पोर्टफोलियो मध्ये/मधून, सिक्युरिटीजचे हस्तांतरण, संचालक मंडळाच्या मंजुरीने, हस्तांतरणाच्या तारखेस असलेली प्राप्तीची किंमत/पुस्तकी मूल्य/बाजार मूल्य (ह्यापैकी जे सर्वात कमी असेल ते) ह्यानुसार केले जाईल व हस्तांतरणात घसारा (मूल्य-हास) असल्यास त्यासाठी पूर्ण तरतुद केली जाईल. केवळ आणीबाणीचे वेळीच (एक्सिजन्सी) त्या पीडीचे एमडी/अल्कोचे मुख्य ह्यांच्या मंजुरीनेच एचटीएम पोर्टफोलियोमध्ये/मधून गुंतवणुकी हलविल्या जातील, तथापि, त्यासाठी संचालक मंडळाची अनुसमती मिळवावी.

(३) पीडीने केवळ प्राथमिक लिलावात मिळविलेल्या सिक्युरिटीजच एचटीएम वर्गात वर्गीकृत होण्यास पात्र आहेत.

(४) एचटीएम म्हणून वर्गीकृत करण्यासाठीचे सिक्युरिटीचे आकारमान हे त्या पीडीच्या, गेल्या आर्थिक वर्षाच्या मार्च अखेरच्या ऑडिटेड एनओएफच्या १००९ पर्यंतच सीमित असेल.

(५) एचटीएम वर्गाच्या सिक्युरिटीजच्या विक्रीवरील नफा हा आधी पी अँड एल अकाऊंटमध्ये घेतला जाईल व त्यानंतर तो रिझर्व अकाऊंट मध्ये विनियोजित केला जाईल; विक्रीमधील तोटा मात्र पी अँड एल अकाऊंटमध्ये धरला जाईल.

(६) एचटीएमखाली वर्गीकृत केलेल्या गुंतवणुकी, त्यांच्या दर्शनी मूल्यापेक्षा अधिक नसल्यास अक्विझिशन कॉस्ट समजल्या जातील व अधिक असल्यास, त्यावरील प्रिमियम, परिपक्वतेच्या काळावर अमोर्टाईज केले जाईल. त्या सिक्युरिटीचे पुस्तकी मूल्य, संबंधित लेखा कालामध्ये अमोर्टाईज केलेल्या रकमेपर्यंत कमी करणे सुरुच राहिल.

(७) कॉकॅरंट ऑडिटर्सनी ह्या सूचनांचे पालन झाले काय ह्याकडे विशेष लक्ष द्यावे.

(८) ही सुविधा पुढील सूचना मिळेपर्यंत उपलब्ध असेल.

(५.७.२) विभागशः पीडी कार्यकृती करणा-या बँकांनी, डिपार्टमेंट ऑफ बँकिंग ऑपरेशन्स अँड डेवलपमेंट (डीबीओडी) आरबीआय ह्यांनी इनवेस्टमेंट पोर्टफोलियोच्या वर्गीकरण व मूल्यांकनासंबंधी लागू असलेल्या विद्यमान मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करत रहावे.

(५.८) नॉन-जी-सेक मधील गुंतवणुकीवरील मार्गदर्शक तत्वे

(५.८.१) ही मार्गदर्शक तत्वे, सर्वसाधारणतः, कॉर्पोरेट्स, बँका, वित्तसंस्था, आणि केंद्र तसेच राज्य सरकारांनी प्रायोजित केलेल्या संस्थांनी व एनपीव्हीनी दिलेल्या, नॉन-जी-सेकमधील (कॅपिटल गेन बॉन्ड्स, प्राधान्य क्षेत्र दर्जासाठी पात्र असलेले बॉन्ड्स, सरकारी हमिसह किंवा हमीवित्त केंद्रीय किंवा राज्य सार्वजनिक क्षेत्रातील उपमांनी दिलेले बॉन्ड्स आणि बँका व वित्तसंस्थांनी दिलेले बॉन्ड्स समाविष्ट), पीडींच्या गुंतवणुकींना लागू आहेत. तथापि, ही मार्गदर्शक तत्वे, पुढील बाबतीत लागू होणार नाहीत

(१) कॉर्पसचा कोणताही भाग इक्विटीमध्ये गुंतविता येऊ शकतो अशा, इक्विटी ओरिएंटेड म्युच्युअल फंडांची युनिट्स (२) व्हॅचर कॅपिटल फंड

(३) सीपी

(४) सीडी आणि

(५) इक्विटी शेअरमधील गुंतवणुक ही मार्गदर्शक तत्वे प्रायमरी व सेकंडरी अशा दोन्हीही मार्केटमधील गुंतवणुकींना लागू असतील .

(५.८.२) एनसीडी, सीपी आणि सीडी सोडल्यास (ह्या आरबीआयच्या मार्गदर्शक तत्वांखाली येतात) पीडींनी एक वर्षापेक्षा कमी मूळ परिपक्वता असलेल्या नॉन-जी-सेकमध्ये गुंतवणुक करू नये. कॉर्पोरेट्सनी दिलेल्या (एनबीएफसीसह एक वर्षापर्यंतची मूळ किंवा सुरुवातीची परिपक्वता असलेल्या एनसीडीमध्ये गुंतवणुक करण्यास पीडींना परवानगी आहे. तथापि, अशा अनलिस्टेड एनसीडीमधील त्यांच्या गुंतवणुकी, सातत्याने, त्यांच्या नॉन-जी-सेक पोर्टफोलियोच्या आकाराच्या १०% पेक्षा अधिक असू नयेत. अशा संलेखांमध्ये गुंतवणुक करताना, पीडींनी, विद्यमान प्रुडेंशियल मार्गदर्शक तत्वे व परिपत्रके क्र. आयडीएमडी.डीओडी.१०/११.०१.०१ (अ)/२००९-१० दि. जून २३, २०१० आणि आयडीएमडी.पीसीडी.क्र. २४/१४.०३.०३ २०१०-११ दि. डिसेंबर ६, २०१० मधील सूचनांचे मार्गदर्शन घ्यावे.

(५.८.३) नॉन-जी-सेक मध्ये गुंतवणुकी करताना पीडींनी नेहमीची सावधानता घ्यावी.

(५.८.४) पीडींनी अनरेटेड नॉन-जी-सेकमध्ये गुंतवणुक करू नये.

(५.८.५) कॉर्पोरेट डेट सिक्युरिटीजच्या बाबतीत, पीडींनी, सेबीने ठेवलेल्या अवश्यकतांचे पालन करावे. त्यानुसार, नॉन-गव्हर्मंट डेट सिक्युरिटीजमध्ये नवीन गुंतवणुकी करताना, खालील परिच्छेद ५.८.६ मध्ये निर्देशिलेली सीमा सोडल्यास, अशा गुंतवणुकी फक्त लिस्टेड डेट सिक्युरिटीजमध्येच केल्या जात असल्याची पीडींनी खात्री करून घ्यावी.

(५.८.६) अनलिस्टेड नॉन-जी-सेक मधील पीडींची गुंतवणुक, नेहमीच, त्यांच्या नॉन-जी-सेक पोर्टफोलियोच्या १०% पेक्षा जास्त असू नये. ह्या १०% च्या मर्यादेमध्ये, सिक्युरिटायझेशन/रिकन्स्ट्रक्शन कंपन्यांनी दिलेल्या सिक्युरिटी रिसीट्समधील गुंतवणुकी, तसेच एबीएस व एमबीएसमधील गुंतवणुक समाविष्ट आहे. वरील मर्यादेपर्यंत ज्यात पीडी गुंतवणुक करू शकतात अशा अनलिस्टेड नॉन-गव्हर्मंट डेट सिक्युरिटीजद्वारा, सेबीने लिस्टेड कंपन्यांसाठी विहित केलेल्या प्रकटीकरण आवश्यकतांचे पालन केलेले असावे.

(५.८.७) परिपत्रक आयडीएमडी.५३०/०३.६४.००/२००७-०८ दि. जुलै ३१, २००७ मध्ये निर्देशित केलेल्या, एफआयएमडीएच्या रिपोर्टिंग प्लॅटफॉर्मवर, पीडींनी ओटीसी मार्केटमध्ये, कॉर्पोरेट बाँड्सचे, सेकंडरी मार्केटमधील व्यवहार कळविणे आवश्यक आहे. ह्याशिवाय, कॉर्पोरेट बाँड्समधील ओटीसी ट्रेड्सच्या क्लियरिंग व तडजोडीबाबत, पीडींनी, परिपत्रक आयडीएमडी क्र. १७६४/११.०८.३८/२००९-१० दि. ऑक्टोबर १६, २००९ मध्ये विहित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करणे आवश्यक आहे.

(५.८.८) पीडींनी खात्री करून घ्यावी की, त्यांची गुंतवणुक धोरणे, नॉन-जी-सेकमधील गुंतवणुकीवरील ह्या मार्गदर्शक तत्वांमध्ये विहित केलेल्या सर्व संबंधित बाबी विचारात घेऊन तयार करण्यात आली आहेत. गुंतवणुक करण्यापूर्वी, त्यांनी, नॉन-जी-सेकबाबतच्या जोखमी समजण्यासाठी व विश्लेषण करण्यासाठी, आणि वेळेवारी उपाय योजण्यासाठी, योग्य अशा जोखीम व्यवस्थापन प्रणाली तयार ठेवण्यात संबंधित पीडीच्या गुंतवणुक धोरणाखाली विहित केलेल्या प्रणाली व कार्यरिती ह्यानुसारच, प्रायवेटली प्लेसड संलेखांमध्ये गुंतवणुक केली जात आहे ह्याची खात्री करून घेण्यासाठीही पीडींनी योग्य त्या प्रणाली तयार ठेवाव्यात.

(५.८.९) पीडींच्या संचालक मंडळांनी, किमान दर तीन महिन्यातून एकदा, नॉन-जी-सेकमधील गुंतवणुकींच्या पुढील पैलूंचे पुनरावलोकन करावे

(१) अहवालाच्या कालावधीतील एकूण व्यवसाय (गुंतवणुक व निर्गुतवणुक)

(२) नॉन-जी-सेकमध्ये गुंतवणुक करण्याबाबत संचालक मंडळाने विहित केलेल्या प्रुडेंशियल मर्यादा व प्रुडेंशियल मार्गदर्शक तत्वांचे पालन

(३) पीडींच्या पुस्तकातील इश्युअर्स/इश्युजचे रेटिंग मायग्रेषन.

(५.८.१०) कर्जाच्या प्रायव्हेट प्लेसमेंटवर एक केंद्रीय डेटाबेस निर्माण करण्यास मदत व्हावी ह्यासाठी, पीडींद्वारे, सर्व ऑफर-डॉक्युमेंट्सची एक प्रत, क्रेडिट इन्फर्मेशन ब्युरो (इंडिया) लि. (सिबिल) कडे पाठविण्यात यावी. ह्याशिवाय, प्रायव्हेटली प्लेसड कर्जाच्या बाबतीत, व्याज/हप्ता ह्यात कसुरी झाल्यासही, गुंतवणुक करणा-या पीडीने, ती बाब, ऑफर डॉक्युमेंटच्या प्रतीसह सिबिलला कळवावी.

(५.८.११) सेबीच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार, स्पॉट ट्रॅडिंगमध्ये अपवाद सोडल्यास, लिस्टेड डेट सिक्युरिटीमध्ये केलेले सर्व व्यापार, केवळ एखाद्या स्टॉक एक्सचेंजच्या ट्रेडिंग प्लॅटफॉर्मवरच केले जावेत.

सेबीने दिलेल्या ह्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करण्याव्यतिरिक्त (लागू असेल तसे व तेव्हा) पीडीनी खात्री करुन घ्यावी की, लिस्टेड व अनलिस्टेड डेट सिक््युरिटीजमधील सर्व व्यवहार, एनडीएसवर कळविले जात आहेत व त्यांची तडजोड सीसीआयएलमार्फत केली जात आहे.

(५.९) एक्सपोझर नॉम्स

(५.९.१) जून ३०, २०१० पर्यंत अद्यावत अधिसूचना डीएनबीएस.१९३.डीजी (व्हीएल) २००७, दि. फेब्रुवारी. २२, २००७ च्या परिच्छेद १८ अनुसार, ठेवी न स्वीकारणा-या सर्व अबकीय वित्तीय कंपन्या, एखाद्या कंपनीतील एकमेव कर्जदार किंवा कर्जदारांचा गट, ह्यांनाच कर्ज देणे/गुंतवणुक करणे ह्याबाबतच्या विशिष्ट विनियमनांचे पालन करतील. ह्याशिवाय, ह्या अधिसूचनेच्या परिच्छेद १८ मधील टीप २ अन्वये, ह्या परिच्छेदात विहित केलेल्या हेतुंसाठी, डिबेंचर्समध्ये केलेली गुंतवणुकी ह्या कर्ज म्हणून समजल्या जातील गुंतवणुकी म्हणून नाही. जुलै २७, २०१० पासून ह्या तरतुदी सर्व स्टॅड अलोन पीडीना लागू करण्यात आल्या आहेत.

(५.९.२) नोव्हेंबर ११, २०१० पासून, स्टॅडअलोन पीडीच्या मर्यादा, केवळ एकाच कर्जदाराबाबत, त्यांच्या एनओएफच्या १५% पासून २५%, तर कर्जदारांच्या गटासाठी त्यांच्या एनओएफच्या २५% पासून ४०% करण्यात आल्या आहेत.

(६) प्रुडेंशियल प्रणाली/नियंत्रणे

(६.१) सिक््युरिटीज व्यवहारांबाबत अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली

(१) पीडीकडे ऑडिट कमिटी ऑफ दि बोर्ड (एसीबी) असावी व तिच्या सभा किमान तिमाहीत एकदा घेतल्या जाव्यात. ह्या एसीबीने निरनिराळ्या ऑडिट्सद्वारा शोधलेल्या बाबींचे अवलोकन करुन ऑडिट कार्य सक्षम व योग्य असल्याची खात्री करुन घ्यावी.

(२) सिक््युरिटीजच्या सर्व व्यवहारांचे (ग्राहकांच्या वतीने केलेल्या व्यवहारांसह) १००% पर्यंत, अंतर्गत/बाह्य ऑडिटर्सकडून कॉकॅरंट ऑडिट केले जावे व त्याचे परिणाम, त्या पीडीच्या सीमीओ/एमडीसमोर दरमहा ठेवण्यात यावेत. ह्याबाबतच्या अनुपालनावर सतत देखरेख ठेवली जावी व त्याचा रिपोर्ट थेट सर्वोच्च व्यवस्थापनाकडे सादर केला जावा. ह्या कॉकॅरंट ऑडिटमध्ये ब्रोकर्मार्फत केलेला व्यवसायही असावा व त्याबाबत रिपोर्टात निर्देश केला जावा.

(३) कॉकॅरंट ऑडिटच्या व्याप्तीमध्ये पुढील गोष्टी असाव्यात - बोकॅर-निहाय मर्यादा आरबीआयने ठरविलेल्या प्रुडेंशियल मर्यादा, विनियामक असलेले सर्व बिनचुक व वेळेवारी सादर केले जाणे, पीडीओ विवरणपत्रांबाबत एसजीएल/सीएसजीएल बॅलन्सेसचे रिकन्सिलिएशन, डीएडी विवरणपत्रांबाबत चालु खात्यातील शिल्लकांचे रिकन्सिलिएशन, सीसीआयएलमार्फत तडजोड, शॉर्टसेल डील्स बाबतच्या अटी, व्हेन इश्युड व्यवहार, कॉन्स्ट्रुअंट डील्स, मनी मार्केटमधील सौदे, लेखमानकांचे पालन, डील-स्लिप्सचे सत्यांकन, सौदे रद्द होण्याची कारणे, आर्म्स लॅंग्थ धर्तीवर संबंधित पक्षांबरोबर केलेले व्यवहार इत्यादींवर देखरेख ठेवणे.

(४) अंतर्गत नियंत्रण प्रणालींची परिणामकारकता व उपयुक्तता ह्यावर देखरेख ठेवणारी अंतर्गत ऑडिट प्रणाली पीडीजवळ असावी.

(५) पीडीनी, आऊटराईट धर्तीवर किंवा रेडी फॉरवर्ड धर्तीवर केलेले सर्व व्यवहार, तिच्या पुस्तकात व रेकॉर्डमध्ये त्याच दिवशी नोंद केले जावेत - उदा. डील स्लिप, कॉट्रॅक्ट नोट तयार करणे, प्रतिपक्षाबाबतचा पाठिबा, खरेदी/विक्री पंजीमध्ये व्यवहाराची नोंद करणे इत्यादि.

(६) संचालक मंडळाच्या मंजूरीने, पीडीनी, त्यांच्या प्रत्येक प्रतिपक्षासाठी, त्या प्रतिपक्षांबरोबर, मनीमार्केट रेपो व आऊटराईट सिक््युरिटी व्यवहार ह्यासह केलेले सौदे ह्यासाठी सुयोग्य अशा एक्सपोझर/डीलिंग्जच्या मर्यादा ठरवून घ्याव्यात. वित्तीय विवरणपत्रे, मार्केट रिपोर्ट, रेटिंग्ज इत्यादींच्या आधारावर आणि जेथे कोणत्याही प्रतिपक्षाच्या रेटिंग/मूल्यमापनात -हास झाला असल्यास संपूर्णतः तारण धर्तीवर ह्या मर्यादांचे नियतकालिक पुनरावलोकन केले जावे.

(७) संचालक मंडळाच्या मंजूरीने, पीडीनी, त्यांच्या कार्यकृतीसाठी वाजवी लिक्वरेज रेशो ठेवावा आणि ह्यात, बाहेरील कर्जे, त्यांच्या एनओएफचा गुणक म्हणून विचारात घेतली जावीत.

(८) पुढील बाबतीत स्पष्टपणे कार्यनिष्ठ वेगळेपणा असावा (१) ट्रेडिंग (फ्रंट ऑफिस) (२) जोखीम व्यवस्थापन (मिड ऑफिस) आणि (३) तडजोड, लेखा व रिकन्सिलिएशन (बँक ऑफिस). त्याचप्रमाणे, स्वतःच्या खात्यातील व गि-हार्डकाच्या खात्यातील व्यवहारांबाबतही वेगळेपणा असावा.

(९) केलेल्या प्रत्येक व्यवहारासाठी, ट्रेडिंग डेस्कने एक स्लिप तयार करावी व त्यात पुढील माहिती असावी - सौद्याचे स्वरूप, प्रतिपक्षाचे नाव, तो सौदा दलालामार्फत आहे की थेट आहे, दलालामार्फत असल्यास, त्या दलालाचे नाव, सिक्युरिटीचा तपशील, रक्कम, मूल्य, कॉट्रॅक्टची तारीख, वेळ आणि तडजोडीची तारीख. ह्या डील स्लिप्सना अनुक्रमांकाने अंक दिलेले असावेत आणि प्रत्येक डील स्लिपचा नीट हिशेब लागला आहे ह्याची खात्री करण्यासाठी वेगळी नियंत्रित केली जावी. एकदा सौदा पूर्ण/समाप्त झाल्यावर, ती डील स्लिप ताबडतोब बँक ऑफिसकडे प्रक्रिया व रेकॉर्ड करण्यासाठी पाठविली जावी. प्रत्येक सौद्यासाठी प्रतिपक्षाला पुष्टि देण्याची प्रणाली असावी. निगोशिऐटेड डीलिंग सिस्टिम वरील (एनडीएस) ओटीसी ट्रेड्सचे रिपोर्टिंग व कन्फर्मेशन आणि सीसीआयएल मार्फत केलेली हमीयुक्त तडजोड ह्यांना विचारात घेता, जी-सेकमधील ओटीसी ट्रेड्ससाठी एक्सचेंजकडून लिखित स्वरूपात पुष्टि देण्याची आवश्यकताच नाही. एनडीएस-ओम मॉड्युलवर जुळविलेल्या व्यवहारांबाबत, त्या सौद्यांसाठी प्रतिपक्षाकडून वेगळी पुष्टि आवश्यक नाही.

(१०) सौदा समाप्त/पूर्ण झाल्यावर ब्रोकरद्वारे प्रतिपक्ष बदलणे (सबस्टिट्युशन) चालणार नाही. त्याचप्रमाणे, कोणत्याही परिस्थितीत, एखाद्या सौद्यामध्ये विकलेल्या/खरेदी केलेल्या सिक्युरिटीच्या बदल्यात दुसरीच सिक्युरिटी चालणार नाही.

(११) बँक ऑफिसने पारित केलेल्या व्हाऊचर्सच्या आधारावर (हे, ब्रोकर/प्रतिपक्षाकडून मिळालेल्या प्रत्यक्ष कॉट्रॅक्ट नोट्सचे सत्यांकन केल्यावर आणि त्या सौद्याबाबत प्रतिपक्षाने पुष्टि दिल्यावर करण्यात यावे) लेखा पुस्तके स्वतंत्रपणे तयार केली जावीत.

(१२) पीडीनी, सिक्युरिटीजच्या व्यवहारांचे नियतकालिक पुनरावलोकन करावे आणि सर्वोच्च व्यवस्थापनाला, सिक्युरिटीजमधील व्यवहारांचा तपशील, आणि सीसीआयएलने तूट भरून काढली असली तरीही निधी/सिक्युरिटीज देण्यातील अपयश ह्याचा तपशील कळवावा.

(६.२) एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्ममार्फत सिक्युरिटीजची खरेदी/विक्री

सर्व पीडीनी, त्यांचे व्यवहार, एनडीएस/एनडीएस-ओएमवर कळवावेत/समाप्त करावेत आणि केंद्रीय पार्टी म्हणून सीसीआयएलवर क्लियर/सेटल करावेत. जेथे अपवादांनाही प्रत्यक्ष एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्म सादर करण्यास परवानगी आहे अशा प्रकरणांबाबत पुढील मार्गदर्शक तत्वांचे अनुसरण केले जावे

(१) दिलेल्या/मिळालेल्या सर्व एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्मचे रेकॉर्ड ठेवले जावे आणि प्रतिपक्षाकडून मिळालेल्या एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्मची सत्यता व प्राधिकृत स्वाक्षरीकरत्यांचे सत्यांकन करण्यासाठी एक प्रणाली तयार करण्यात यावी.

(२) कोणत्याही परिस्थितीत, एखाद्या पीडीने प्रतिपक्षाच्या नावे दिलेला एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्म, एसजीएल/चालु खात्यात पुरेशी शिल्लक नसल्याने फेटाळला जाऊ नये. खात्यामध्ये पुरेशी शिल्लक नसल्याच्या कारणाने, आरबीआयच्या पब्लिक डेट ऑफिस (पीडीओ) कडून एसजीएल फॉर्म परत आल्याची घटना, पीडीच्या सर्वोच्च व्यवस्थापनाच्या ताबडतोब नजरेस आणली जावी आणि व्यवहारांचा तपशील देऊन आरबीआयला कळविले जावे.

(३) खरेदी करणा-या पीडीना मिळालेले एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्म, त्यांच्या एसजीएल खात्यांमध्ये ताबडतोब जमा केले जावेत. पीडीने ठेवलेल्या एसजीएल फॉर्म परत करून कोणतीही विक्री केली जाऊ नये.

(४) एसजीएल ट्रान्स्फर फॉर्म हा आरबीआयने विहित केलेल्या नमुन्यात असावा आणि तो एकसमान आकाराच्या सेमी-सिक्युरिटी कागदावर छापला जावा. त्यांच्यावर अनुक्रमांक टाकले जावेत व त्यांचा हिशेब लावण्यासाठी नियंत्रण प्रणाली असावी.

(६.३) जी-सेकमधील व्यवहारांच्या बाबतीत, पीडीनी, कोणत्याही परिस्थितीत बँक रिसीट अथवा तत्सम रिसीट स्वीकारू नये.

(६.४) सिक्युरिटीज व्यवहारांसाठी लेखा मानके

(१) ट्रेडिंग पोर्ट फोलियोमधील सर्व सिक्युरिटीज, सुयोग्य कालावधीने मार्केटसाठी ठेवल्या जाव्यात.

(२) ह्या सिक्युरिटीज मिळविण्याचे वेळी, दलाली-शुल्क, कमिशन किंवा कर ह्यासारखे खर्च महसुल/डिफर्ड स्वरूपाचे असतात. दिलेले/मिळालेले ब्रोकन पिरीयड व्याजही कुपन पेमेंटच्या वेळी अॅडजस्ट केले जाते.

पीडी, आयएएस किंवा गाप लेखा-मानके स्वीकारू शकतात, परंतु त्यांनी खात्री करून घ्यावी की, ती रीत खरी व चांगली आहे आणि त्यामुळे नफा किंवा अॅसेटचे मूल्य फुगवून/जास्त दाखविले जाणार नाही. त्याचे सातत्याने अनुसरण केले जावे व विशेषतः ते कर-प्राधिकरणांना स्वीकार्य असावे.

(३) सरकारी व इतर सिक्युरिटीज प्राप्त करण्यावरील खर्चाचा एक भाग म्हणून विक्रेत्याला दिलेला ब्रोकरन पिरियड व्याजाचे भांडवलीकरण केले जाऊ नये तर ते नफा-तोटा लेखामधील खर्चाची एक बाब म्हणून समजले जावे. ब्रोकरन पिरियड व्याजासाठी, पीडी, वेगवेगळी तडजोड खाती ठेवू शकतात.

(४) सिक्युरिटीज पोर्ट फोलियोचे मूल्यांकन हे डीलिंग व ऑपरेशन्स पासून स्वतंत्र असावे आणि ते एफआयएमएमडीए ने नियतकालिकतेने घोषित केलेल्या किमती मिळवून केले जावे.

(५) पीडीनी, त्यांचे ऑडिट केलेले, वार्षिक परिणाम, अग्रगण्य दैनिक व त्यांच्या वेबसाईटवर, विहित केलेल्या नमुन्यात (जोडपत्र ८) प्रसिध्द करावेत. ताळेबंदाच्या नोट्स टु अकाऊंट्समध्ये पुढील किमान माहिती टीपांच्या स्वरूपात द्यावी

(अ) कॉल मधील निव्वळ कर्जे (त्या काळातील सरासरी व जास्तीत जास्त)

(ब) मूल्यांकनाचा आधार/पाया

(क) लिक्विडिटी रेशो (सरासरी व कमाल)

(ड) सीआरएआर (तिमाही आकडे) आणि

(ई) नॉन-जी-सेक गुंतवणुकीच्या इश्युअर कॉपोझिशनचा तपशील.

अतिरिक्त प्रकटीकरणे देऊन पीडी अधिक माहिती देऊ शकतात.

(६.५) जी-सेकच्या धारणांचे रिकन्सिलिएशन

पीडीच्या पुस्तकांनुसार असलेल्या शिल्लकांचे, दरमहा, पीडीओच्या पुस्तकातील शिल्लकांशी रिकन्सिलिएशन केले जावे. व्यवहारांची संख्या तशीच असल्यास असे रिकन्सिलिएशन अधिक वारंवार केले जावे. पीडीच्या कॉंकरंट/अंतर्गत ऑडिटच्या दरम्यान ह्या रिकन्सिलिएशनची नियतकालिक पडताळणी केली जावी.

(६.६) ग्राहकांच्या वतीने केलेले व्यवहार

(१) सिक्युरिटीजमधील व्यवहार करत असतांना, पीडीनी, त्यांच्या ग्राहकांचे प्रतिनिधी म्हणून काम करताना त्याबाबत सर्व प्रकारची सावधनता ठेवावी.

(२) प्रोप्रायटरी ट्रेडिंग करण्यासाठी किंवा अन्य मध्यस्थांच्या कामांसाठी पीडीनी ग्राहकाचा निधी किंवा अॅसेट्स वापरू नये.

(३) व्यवहारांच्या सर्व रेकॉर्ड्सवरून स्पष्टपणे निर्देशित व्हावे की व्यवहार ग्राहकांचेच असून ते पीडीचे स्वतःचे नाहीत.

(४) ग्राहकांच्या वतीने केलेले व्यवहार आणि सीएसजीएल खात्यातील कार्यकृती, आरबीआयने सीएसजीएल खात्यांवर दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार केल्या जाव्यात.

(५) ग्राहकांसाठी रक्षक (कस्टडियन्स) (म्हणजे सीएसजीएल खाते धारक) म्हणून काम करणा-या व त्यांच्यासाठी गिल्ट अकाऊंट ठेवण्याची सुविधा देणा-या पीडीनी, त्या ग्राहकांनी विकलेली सिक्युरिटी, त्यांच्या गिल्ट अकाऊंटमध्ये प्रत्यक्ष धारण केली असल्याशिवाय, त्या ग्राहकांनी केलेल्या विक्रीच्या व्यवहाराची तडजोड करू नये.

(६) परिपत्रक, आयडीएमडी.डीओडी.क्र.५८९३/१०.२५.६६/२००७-०८ दि. मे २७, २००८ अन्वये, बँका व पीडीजमार्फत, निदेशकांच्या विशिष्ट वर्गाला एनडीएस-ओएममध्ये प्रवेश करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. एनडीएस-ओएममध्ये ग्राहकांच्या वतीने ग्राहकांचे सौदे करतेवेळी, पीडीनी गिल्ट अकाऊंट ठेवणे व गुंतवणुक करणे ह्याबाबतच्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे.

(६.७) एसजीएल व्यवहारामधील सिक्युरिटी/निधी देण्यातील कसुरी

एखाद्या पीडीद्वारे, तिने केलेल्या, एसजीएल विक्री/खरेदी व्यवहारामध्ये, सिक्युरिटी/निधी न दिला गेल्यास त्याची गंभीर दखल घेतली जाईल. असा व्यवहार, सीसीआयएलच्या सिक्युरिटी/निधीबाबत तूट-हाताळणी-कार्यरीतीद्वारे केला गेला असल्यासही, त्याचा अहवाल, आयडीएमडी, आरबीआयकडे त्वरित पाठविला जावा. परिपत्रक आरबीआय/२०१०-११/११५-आयडीएमडी.डीओडी.१७/११.०१.०१ (बी)/२०१०-११ दि. जुलै १४, २०१० अन्वये, एखाद्या पीडीने, एसजीएलच्या विक्री/खरेदीच्या व्यवहारात, सिक्युरिटी/निधी

देण्यात कसुरी केली असल्यास (एसजीएल हस्तांतरण नॉर्म्सचे उल्लंघन) आणि एसजीएलचे असे उल्लंघन केल्यासाठी तिने समाधानकारक स्पष्टीकरण न दिल्यास, त्या पीडीला, वरील परिपत्रकानुसार दंड भरण्यास पात्र ठरेल.

(७) स्टॉक एक्सचेंजवर जी-सेकचे ट्रेडिंग

(७.१) जी-सेकमध्ये, रिटेलसह, निवेशकांच्या सर्व वर्गांना अधिकतर भाग घेता यावा ह्यासाठी, इक्विटीमध्ये ज्याप्रकारे ट्रेडिंग केले जाते त्याच प्रकारे, एका देशभरात असलेल्या, अनाम, आदेशानुसार व स्क्रीनवर आधारित अशी ट्रेडिंग प्रणाली, स्टॉक एक्सचेंजवर ठेवण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. त्यानुसार, दिनांकित-जी-सेकचे, डिमॅट स्वरूपातील ट्रेडिंग करण्यास, नॅशनल स्टॉक एक्सचेंज (एनएसई) ऑफ इंडिया, बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंज लि. मुंबई (बीएसई) आणि ओव्हर दि. काऊंटर एक्सचेंज ऑफ इंडिया (ओटीसीईआय) ह्यांच्या, स्वयंचलित आदेश संचालित प्रणालीवर करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. ही ट्रेडिंग सुविधा, एनडीएसवर रिपोर्टिंग/ट्रेडिंग सुविधे व्यतिरिक्त आहे. ही एक समांतर प्रणाली असल्याने, एक्सचेंजेसवर पूर्ण केलेले व्यापार, त्यांच्याशी संबंधित अशा कॉर्पोरेशन्स/समाशोधन गृहांद्वारे निकालात काढले जातील.

(७.२) जी-सेक मार्केटला तरलता उपलब्ध करून देण्यास व रिटेलिंगला प्रोत्साहन देण्यात कार्यकारी भूमिका बजावणे हे पीडीकडून अपेक्षित आहे. ह्यासाठी, एक्सचेंजेसवर ऑर्डरी देणे व घेणे ह्याद्वारे निवेशकांच्या सर्व वर्गांना जी-सेकचे वाटप करण्याची सुविधा त्या वापरू शकतात. रिझर्व बँकेतील त्यांच्या खात्यांव्यतिरिक्त, पीडी, एनएसडीएल/सीडीएसएल च्या डिपॉझिटरी पार्टिसिपंटकडे (डीपी) डिमॅट खाती उघडू शकतात. आरबीआयच्या डिपार्टमेंट ऑफ गव्हर्नमेंट अँड बँक अकाऊंट्स (डीजीबीए) ने दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांच्या अनुपालनानुसार, एसजीएल/सीडीएसएल आणि स्वतःच्या डिमॅट खात्यादरम्यान, सिक्युरिटीजचे विनामूल्य हस्तांतरण केले जाऊ शकते.

(७.३) मार्गदर्शक तत्वे

(१) स्टॉक एक्सचेंजेसमध्ये ट्रेडिंग करण्यासाठी पीडीनी त्यांच्या संचालक मंडळांकडून विशेष/खास मंजूरी घ्यावी

(२) केवळ सिक्युरिटीजची डिलिव्हरी देण्या व घेण्याच्या धर्तीवरच पीडीनी व्यवहार करावेत

(३) तडजोडीच्या प्रक्रियेत दलाल/ट्रेडिंग सभासदांचा सहभाग असणार नाही. सर्व ट्रेड्स (सौदे) थेट, क्लियरिंग कॉर्पोरेशन/समाशोधन गृह (ते क्लियरिंग मॅम्बर असल्यास) किंवा क्लियरिंग मॅम्बर कस्टडियन ह्यांच्यामार्फतच केले जावेत.

(४) कोणत्याही एकमेव दलालामार्फत केलेल्या सौद्यांनाही, दलालामार्फत केलेल्या व्यवहारांबाबतचे विद्यमान विनियम लागू असतील.

(५) भाग घेणारांना, व्यवहारांसाठी अधिकतर प्रक्रिया-काल मिळावा आणि अधिकतर निधी व चांगले जोखीम व्यवस्थापन मिळावे ह्यासाठी, जी-सेकमधील सर्व आऊटराईट सेकंडरी मार्केटमधील व्यवहारांसाठी, टी अ १ धर्तीवरील प्रमाणित तडजोड स्वीकारण्यात आली आहे.

(६) तथापि, जी-सेकमधील रेपो व्यवहारांबाबत, मार्केटमध्ये सहभागी होणारांना, त्यांच्या आवश्यकतेनुसार, प्रथम चरणाची तडजोड, टी + ० किंवा टी + १ धर्तीवर करण्याचा पर्याय देण्यात आला आहे.

(७) सिक्युरिटीज डिलिव्हर न करणे/स्पष्ट निधी उपलब्ध नसणे ह्यामुळे तडजोड न केली जाणे हे एसजीएलचे उल्लंघन समजले जाऊन त्याबाबत एसजीएल व्यवहारांबाबतचे विद्यमान दंड लागू होतील.

स्टॉक एक्सचेंजेसनी अशा कसुरी संबंधित पीडीओंना कळवाव्यात.

(८) स्टॉक एक्सचेंजेसचे ट्रेडिंग मॅम्बर असलेल्या पीडींना, त्यांच्या अ-संस्थात्मक ग्राहक व्यापारांच्या वतीने मार्जिन्स ठेवावी लागतील. अशी मार्जिन्स संबंधित ग्राहकांकडून गोळा केली जावीत. त्यांच्या ग्राहक व्यापारांच्या वतीने मार्जिन्स देण्यास व त्यांच्या ग्राहकांन ओव्हर नाईट क्रेडिट एक्सपोजर देण्यास पीडींना परवानगी नाही. ग्राहकांवरील, मार्जिन्ससाठी इंटर-डे एक्सपोजरच्या बाबतीत पीडीनी अशा एक्सपोजर्समधील जोखमीचे भान ठेवावे.

(९) क्लियरिंग/कस्टडियल सेवा देऊ करणा-या पीडीनी, ह्याबाबत सेबीची खास मंजूरी घ्यावी. त्याचप्रमाणे, स्टॉक एक्सचेंजेसचे ट्रेडिंग सभासदत्व घेऊ इच्छिणा-या पीडीनी, सेबी व स्टॉक एक्सचेंजेसनी त्याबाबत केलेले निकष पूर्ण केले असावेत.

(८) दलालांच्या मार्फत व्यवसाय -

(८.१) दलालांच्यामार्फत व्यवसाय व मंजूरीप्राप्त दलालांसाठी मर्यादा

पीडी, सिक्युरिटींचे व्यवहार त्यांच्यामध्येच किंवा बीएसई, एनएसई, आणि ओटीसीईआयच्या सभासदांच्या मार्फत त्यांच्या ग्राहकांबरोबर करू शकतात. तथापि, पीडीनी, दलालांमार्फत ओटीसी व्याज दर डेरिवेटिवजचे व्यवहार दलालांमार्फत करित असल्यास, त्यांनी हे दलाल, एफआयएमडीएचे मान्यताप्राप्त असल्याची खात्री करून घ्यावी. मंजूरीप्राप्त अशा प्रत्येक दलालासाठी पीडीनी एकूण कंत्राट मर्यादा ठरवावी. एखाद्या पीडीने वर्षभरात एकूण व्यवहारांच्या (खरेदी तसेच विक्री) ५% ही, प्रत्येक मंजूरीप्राप्त दलालासाठी एकूण वरची मर्यादा समजली जावी. तथापि, कोणत्याही कारणामुळे, कोणत्याही दलालासाठी ही एकूण वरची मर्यादा वाढविणे आवश्यक असल्यास त्याबाबतची विशिष्ट कारणे नोंदवून ठेवली जावीत आणि त्याबाबत संचालक मंडळाला त्वरित कळविले जावे.

(८.२) सर्वोच्च व्यवस्थापनाच्या मंजूरीने, पीडीनी मंजूरीप्राप्त दलालांचे एक मंडळ तयार करून त्याचे वार्षिक किंवा आवश्यकतेनुसार पुनरावलोकन करावे. दलालांचे पॅनल तयार करतेवेळी, त्यांची पतक्षमता, बाजारातील नावलौकिक ह्यांचा पडताळणीसह स्पष्ट निकष ठेवले जावेत. केलेले सौदे व दिलेली दलाली ह्याबाबतची दलालनिहाय तपशील ठेवला जावा.

(८.३) एखादा व्यवहार करण्याची मंजूरी/संमती घेण्यासाठी असलेल्या नोट्स/मेमोरॅंडमवर, दलालाला द्यावयाची दलाली (दलालामार्फत तो सौदा केला जाणार असल्यास) स्पष्टपणे निर्देशित केली जावी आणि दलालनिहाय दिलेल्या दलालीचे एक वेगळे खाते ठेवले जावे.

(८.४) दलालाची भूमिका ही, एखाद्या सौद्याबाबतच्या दोन पक्षांना एकत्र आणण्यापुरतीच सीमित असावी. पीडी व प्रतिपक्ष ह्यामधील हिशेबपूर्ती ही थेट प्रतिपक्षांमध्येच असावी व ह्या प्रक्रियेत दलालाची कोणतीही भूमिका नसावी.

(८.५) सौद्याबाबतच्या वाटाघाटी करत असताना, त्या सौद्यातील प्रतिपक्षाची ओळख देण्याचे दायित्व दलालावर नाही. सौदा पूर्ण झाल्यावर त्याने प्रतिपक्षाची ओळख द्यावी व कॉट्रॅक्ट-नोटवर त्या प्रतिपक्षाचे नाव स्पष्टपणे दिलेले असावे.

(९) रेडी फॉरवर्ड व्यवहारांसाठी नॉम्स

धनको व ऋणको अशा दोन्हीही प्रकारे रेडी फॉरवर्ड (रेपो) मार्केटमध्ये भाग घेण्यास पीडीना परवानगी आहे. पीडीनी करावयाच्या रेपो कॉट्रॅक्टसबाबतच्या अटी व शर्ती पुढीलप्रमाणे आहेत

(१) केवळ, (अ) भारत सरकारने (जीओआय) दिलेल्या दिनांकित सिक्युरिटीज, टी-बिल्लस व सीएमबी आणि (ब) राज्य सरकारांनी दिलेल्या दिनांकित सिक्युरिटीज ह्यामधीलच रेपो व्यवहार करता येतील

(२) केवळ अनुसूचित वाणिज्य बँका, नागरी सहकारी बँका, इतर पीडी, म्युच्युअल फंड, गृह वित्त कंपन्या, विमा कंपन्या आणि कोणतीही लिस्टेड कंपनी ह्यांच्याबरोबरच रेपो व्यवहार केले जाऊ शकतात - मात्र त्यासाठी त्यांचे आरबीआयमध्ये एसजीएल खाते किंवा एखाद्या कस्टडियनकडे गिल्ट खाते असले पाहिजे.

(३) पुढील अटींवर लिस्टेड कंपन्या रेपो व्यवहार करू शकतात.

(अ) लिस्टेड कंपनीद्वारे रिव्हर्स रेपो व्यवहार करण्याचा किमान कालावधी सात दिवस एवढा आहे. तथापि, लिस्टेड कंपनी, रेपोच्या मार्फत, अधिक छोट्या कालावधीसाठी (रात्रभरासह) निधीचे कर्ज घेऊ शकतात.

(ब) रेपो कॉट्रॅक्टच्या प्रथम चरणात, जेथे लिस्टेड कंपनी सिक्युरिटीची खरेदीदार (निधी कर्जाऊ देणारी) आहे तेथे, त्या रेपो व्यवहाराची हिशेबपूर्ती ज्याच्या मार्फत केली जाते त्या कस्टडियनने, गिल्ट अकाऊंटमधील ह्या सिक्युरिटीज ब्लॉक कराव्यात आणि खात्री करून घ्यावी की ह्या सिक्युरिटीज, रेपो कालावधीत पुनश्च विकल्या जाणार नाहीत किंवा रि-रेपो केल्या जाणार नाहीत तर दुस-या चरणाखाली डिलिव्हरी करण्यासाठी ठेवल्या जातील आणि

(क) रेपो/रिव्हर्स रेपो व्यवहारांमधील लिस्टेड कंपन्यांचे प्रतिपक्ष हे आरबीआयकडे एसजीएल खाते ठेवणारी एखादी बँक किंवा पीडी असावी.

- (४) पीडीने स्वतःच्याच ग्राहकाबरोबर रेपो व्यवहार करू नये किंवा तिच्या दोन ग्राहकांमध्ये रेपो व्यवहारास मदत करू नये. (५) पीडीनी त्यांनी केलेले रेपो व्यवहार (स्वतःच्या खात्यावर व ग्राहकांच्या खात्यावर) एनडीएसवर कळवावेत. सर्व रेपो व्यवहारांची तडजोड, आरबीआय मुंबईकडे ठेवलेल्या एसजीएल/सीएसजीएल खात्यामार्फत केली जाईल व सीसीआयएल केंद्रीय प्रतिपक्ष (सीसीपी) असेल.
- (६) रेपोच्या प्रथम चरणातील सिक्युरिटीजच्या खरेदी/विक्रीची किंमत ही, व्यवहाराच्या दिवशी असलेल्या बाजार-दराशी सुसंगत/धरून असावी.
- (७) सीसीआयएलच्या गॅरंटीड सेटलमेंट मेकॅनिझमखाली तडजोड केल्या गेलेल्या रेपो व्यवहारांचे रोल ओव्हर केले जाऊ शकते - मात्र त्यासाठी, सिक्युरिटीची किंमत व रेपो व्याजदर रोल ओव्हर केल्यावर पुनश्च ठरविले जावेत.
- (८) एफआयएमएमडीएने निश्चित केलेले मास्टर रेपो अॅग्रीमेंट (एमआरए) हे, सीसीपीमार्फत तडजोड केलेल्या, जी-सेक मधील रेपो-व्यवहारांसाठी अनिवार्य नाही. तथापि, सीसीपीशिवायच उभयपक्षी तडजोड केली जाते अशा, कॉर्पोरेट डेट सिक्युरिटीजमधील रेपो-व्यवहारांसाठी एमआरए अनिवार्य आहे.
- (९) वेळोवेळी सुधारित केलेले परिपत्रक आरबीआय/२००९-१०/३५६ आयडीएमडी क्र.४१३५/११.०८.४३/२००९-१० दि. मार्च २३, २०१० अनुसार पीडीनी, रेपो/रिहर्स रेपो व्यवहारांचे अकाऊंटिंग बाबतच्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे.
- (१०) वेळोवेळी सुधारित केलेली परिपत्रके, आरबीआय/२००९-१०/२८४-आयडीएमडी.डीओडी क्र. ०५/११.०८.३८/२००९-१० दि. जानेवारी ८, २०१० व आरबीआय/२०१०-११/२६८-आयडीएमडी.पीसीडी. २२/११.०८.३८/२०१०-११, दि. नोव्हेंबर ९, २०१० मध्ये दिल्याप्रमाणे, कॉर्पोरेट बॉन्ड्समध्ये रेपो व्यवहार करण्यास पीडीना परवानगी आहे. वेळोवेळी सुधारित केलेल्या रेपो इन कॉर्पोरेट डेट सिक्युरिटीज (रिझर्व बँक) निदेश २०१० मधील निदेशांचे पीडीनी पालन करावे.

(१०) पीडी पोर्टफोलिओ व्यवस्थापन सेवा -

- (१०.१) पीएमएसच्या सेबी योजनेखाली पीडी, त्यांच्या ग्राहकांना, पुढील अटीवर पोर्टफोलिओ व्यवस्थापन सेवा (पीएमएस) देऊ शकतात.
- (१) पीएमएस करण्यापूर्वी, पीडीने, सेबीकडून, पोर्टफोलियो मॅनेजरचे पंजीकरण प्रमाणपत्र व आरबीआयकडून खास मंजूरी प्राप्त केलेली असावी.
- (२) आरबीआयद्वारा विनियमित केल्या गेलेल्या कोणत्याही संस्थेला पीएमएस देता येणार नाही. तथापि, सुयोग्य अशा डिसकलेमर्ससह सल्लागार सेवा देता येतील.
- (३) लागू असेल तेथे, अन्य कोणत्याही प्राधिकरणाने नियंत्रित असलेल्या ग्राहकांनी, पीडी बरोबर कोणत्याही पीएमएस व्यवस्था करण्यापूर्वी, विनियामक किंवा अन्य प्राधिकरणाकडून नाहरकत घ्यावी.
- (४) सेबी (पोर्ट फोलियो) विनियम, १९९३ व त्याबाबत दिलेल्या दुरुस्त्या किंवा त्याखाली दिलेल्या सूचनांचे, पीडीनी पालन करणे आवश्यक आहे.
- (१०.२) ह्याशिवाय पीडीनी पुढील अटीचे पालन करावे
- (१) पीएमएस ग्राहकांकडून स्पष्ट असे मॅडेट घेतले जावे व त्याचे काटेकोर अनुसरण करावे विशेषतः, जोखीम प्रकटीकरणे, तोट्याचा संभव आणि त्याबाबतचा खर्च (शुल्क व दलाली) ह्याबाबत संपूर्ण जाणीव दिलेली असावी.
- (२) पीएमएस संपूर्णपणे ग्राहकाच्याच जोखमीवर असतो आणि प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही लाभाची हमी दिली जाऊ नये.
- (३) पोर्टफोलियो मॅनेजमेंटसाठी पीडीकडे ठेवलेला निधी/सिक्युरिटीज, एक वर्षापेक्षा कमी काळासाठी स्वीकारल्या जाऊ नयेत.
- (४) पोर्ट फोलियोचा निधी, कॉल/नोटिस/टर्म मनी/बिल्स डिसकाऊंटिंग मार्केट, बदला अर्थसहाय किंवा कॉर्पोरेट/नॉन कॉर्पोरेट संस्थांमध्ये ठेवण्यासाठी/कर्ज देण्यासाठी वापरला जाऊ नये.
- (५) व्यवस्थापन व गुंतवणुक ह्यासाठी स्वीकारलेले निधी ह्याबाबत निधीची ग्राहक निहाय खाती/रेकॉर्ड्स ठेवले जावे आणि ग्राहकांना वेळोवेळी त्यांच्या खात्याची विवरणपत्रे मिळविण्याचा हक्क असावा.
- (६) पीएमएस ग्राहकांच्या मालकीच्या व पीडीच्या मालकीच्या गुंतवणुकी व निधी एक दुस-यांपासून वेगळे व स्पष्ट असे ठेवले जावेत. ग्राहकांचे सर्व व्यवहार मार्केटमध्येच केले जावेत आणि पीडीबरोबर किंवा अन्य

कोणत्याही ग्राहकाबरोबर अंतर्गत रीतीने सेट-ऑफ केले जाऊ नयेत. पीडी व पीएमएसचा कोणताही ग्राहक किंवा दोन पीएमएस ग्राहकांदरम्यानचे व्यवहार फक्त मार्केट दरानेच केले जावेत.

(११) व्याज दर डेरिवेटिवजवरील मार्गदर्शक तत्वे

(११.१) आरबीआयने, व्याज दर डेरिवेटिवजना लागू असलेल्या व परिपत्रक डीबीओडी.क्र.बीपी.बीसी.८६/२१.०१.१५७/२००६-०७ दि. एप्रिल २०, २००७ आणि इंटररेस्ट रेट फ्युचर्स (रिझर्व बँक) निदेश २००९, दि. ऑगस्ट २८, २००९ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे, पीडीनी पालन करावे. वेळोवेळी दुरुस्त केलेल्या परिपत्रक, आयडीएमडी.पीडीआरडी.क्र.१०५६/०३.६४.००/२००९-१० दि. सप्टेंबर १, २००९ मध्ये दिल्यानुसार, स्टॅंड अलोन पीडीना, हेजिंग व स्वतःच्याच खात्यावर (ग्राहकांच्या नव्हे) ट्रेडिंग करण्यासाठी इंटररेस्ट रेट फ्युचर्स (आयआरएफ) मध्ये व्यवहार करण्यास परवानगी आहे.

(११.२) डील टाईमपासून ३० मिनिटांच्या आत, पीडीनी त्यांचे सर्व आयआरएस/एफआरए व्यापार सीसीआयएल प्लॅटफॉर्मवर कळविणे आवश्यक आहे.

(११.३) पीडीनी त्यांच्या एफआरए/आयआरएस कार्यकृती, जोडपत्र ४ मध्ये निर्देशित केलेल्या नमुन्यात, आयडीएमडी आरबीआय ह्यांना दरमहा कळविल्या पाहिजेत.

(१२) लाभांश घोषित करण्यावरील मार्गदर्शक तत्वे

लाभांश वाटप घोषित करतेवेळी पीडीनी पुढील मार्गदर्शक तत्वांचे अनुसरण करावे

(१) नफ्याचे स्टॅट्युटरी रिझर्व्हमध्ये हस्तांतरण करण्यावरील विनियमांचे आणि प्रोव्हिजनिंग अँड व्हॅल्युएशन ऑफ सिक्युरिटीज बाबतच्या विनियामक मार्गदर्शक तत्वांचे पालन पूर्तता पीडीने केले असले पाहिजे.

(२) मागील कोणत्याही चार तिमाहीमध्ये विनियामक किमान १५ टक्क्यांपेक्षा कमी सीआरएआर असलेल्या पीडी कोणताही लाभांश घोषित करू शकत नाहीत. मागील वर्षाच्या चारही तिमाहीमध्ये विनियामक किमान १५% किंवा त्यापेक्षा अधिक सीआरएआर ठेवणा-या परंतु त्या चार मधील कोणत्याही तिमाहीत २० टक्क्यांपेक्षा कमी सीआएआर असणा-या पीडीसाठी, डिव्हिडंड पेआऊट रेशो (डीपीआर) ३३.३% पेक्षा अधिक नसावा. मागील वर्षाच्या चारही तिमाहीमध्ये २०१५% किंवा अधिक सीआएआर असणा-या पीडीसाठी, डीपीआर ५०% पेक्षा अधिक नसावा. डीपीआर पुढीलप्रमाणे काढला जावा. एका वर्षात देय असलेल्या लाभांशाची (डिव्हिडंड टॅक्स वगळून) त्या वर्षातील निव्वळ नफ्याशी असलेली टक्केवारी

(३) प्रायोजित लाभांश चालु वर्षाच्या नफ्यामधून देय असावा, संबंधित कालासाठी असलेल्या नफ्यामध्ये अतिरिक्त उक्तपत्र समाविष्ट असल्यास, प्रुडेंशियल पेआऊट रेशो मर्यादेचे पालन करण्यासाठी अशा अतिरिक्त बाबी वगळून पेआऊट रेशो काढला जावा.

(४) पीडी ज्या वित्तीय वर्षासाठी लाभांश घोषित करत आहे त्या वर्षासंबंधीची वित्तीय विवरणपत्रे ही वैधानिक ऑडिटर्सद्वारा क्वालिफिकेशन पासून मुक्त असावीत. त्यांच्यामुळे त्या वर्षातील नफ्यावर विपरीत परिणाम होतो. अशा प्रकारचे क्वालिफिकेशन असल्यास, डीपीआर काढताना, निव्वळ नफ्याची खालच्या बाजूस तडजोड केली जावी.

(५) ह्या मार्गदर्शक तत्वांचे अनुपालन करण्यात एखाद्या पीडीला अडचणी किंवा कारणे असल्यास त्या पीडीने आधीच रिझर्व बँकेकडे जाऊन त्याबाबत तात्पुरता सुयोग्य सल्ला मिळवावा.

(६) लाभांश घोषित करणा-या सर्व पीडीनी, लेखा वर्षात घोषित केलेल्या लाभांशाची सविस्तर माहिती (जोडपत्र १०) मध्ये विहित केलेल्या नमुन्यात कळवावी. लाभांश दिल्याच्या पंधरा दिवसांच्या आत हा अहवाल पाठविला जावा.

(१३) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स वरील मार्गदर्शक तत्वे –

वेळोवेळी सुधारित केलेले, कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स वरील परिपत्रक, डीएनबीएस.पीडी/सीसी ९४/०३.१०.०४२/२००६-०७ दि. मे ८, २००७ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पीडीनी अनुपालन करावे.

(१४) प्रिव्हेंशन ऑफ मनी लॉडरिंग अधिनियम, २००२, -

एनबीएफसीवरील दायित्वे - वेळोवेळी सुधारित केलेले, प्रिव्हेंशन ऑफ मनी लॉडरिंग वरील परिपत्रक डीएनबीएस (पीडी).सीसी.६८/०३.१०.०४२/२००५-०६ दि. एप्रिल ५, २००६ मधील मार्गदर्शक तत्वांचे पीडीनी अनुपालन करावे.

(१५) सूचनांचे उल्लंघन/वळसा घालणे -

वरील मार्गदर्शक तत्वांचे किंवा एखाद्या पीडीने आरबीआयबरोबर केलेल्या कराराचे उल्लंघन/वळसा घालणे केले गेल्यास (जोडपत्र १) त्याची गंभीर दखल घेतली जाईल व अशा उल्लंघनासाठी, लिक्विडिटी सपोर्ट काढून घेणे, मनी मार्केटमध्ये शिरण्यास मनाई, पीडी म्हणून व्यवसाय करण्याचे प्राधिकरण काढून घेणे, आणि/किंवा पैशांच्या स्वरूपात दंड किंवा लिक्विडेटेड डॅमेजेस ह्यासह, आरबीआयला योग्य वाटेल त्यानुसार दंडात्मक कारवाई केली जाईल.

(१६) दंडात्मक कारवाईचे प्रकटीकरण -

(१६.१) दंडात्मक कारवाई ठोठावण्यामध्ये पारदर्शकता ठेवण्यासाठी आणि विनिमायकाने घातलेल्या दंडात्मक कारवाईचे प्रकटीकरण करण्यामधील उचित कार्यपध्दतींना धरून, पीडीला केलेल्या दंडाची माहिती सार्वजनिक क्षेत्रात ठेवली जाईल.

(१६.२) आरबीआयने लावलेल्या दंडाच्या प्रकटीकरणाच्या रीती पुढीलप्रमाणे असतील

(१) आरबीआयद्वारा, त्या पीडीवर कोणत्या परिस्थितीत दंड लावला गेला व त्या दंडाबाबतची खबर सार्वजनिक क्षेत्रात ठेवली जाणे

(२) त्या पीडीच्या पुढील वार्षिक अहवालामधील ताळेबंदातील नोट्स टु अकाऊंट्स मध्ये हा दंड प्रकट केला जाईल.

विभाग २ विभाग: पीडी व्यवसाय अंगिकारणा-या बँकांना लागू असलेली अतिरिक्त मार्गदर्शक तत्वे

(१) प्रस्तावना

२००६-०७ पासून, अनुसूचित वाणिज्य बँकांना (प्रादेशिक ग्रामीण बँका सोडून) पीडी व्यवसाय विभाशः करण्याची परवानगी देण्यात आली आहे.

(२) बँक-पीडीच्या प्राधिकृतिकरणाची कार्यरीत

(२.१) पीडी व्यवसाय करण्यास पात्र असलेल्या बँकांनी (कृपया वरील विभाग १ मधील परिच्छेद १.३.१(४) मधील पात्रतेच्या अटी पहा) मुख्य महाव्यवस्थापक, डीबीओडी, आरबीआय, केंद्रीय कार्यालय ह्यांच्याशी संपर्क साधावा. डीबीओकडून तत्वतः मंजुरी मिळाल्यानंतर, बँकांनी मुख्य महाव्यवस्थापक, आयडीएमडी, आरबीआय, २३वा मजला, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई ४०० ००१ ह्यांच्याकडे, विभागशः पीडी व्यवसाय करण्यासाठी प्राधिकृतीसाठी अर्ज करावा.

(२.२) त्यांच्या अंशतः/संपूर्णपणे मालकीच्या दुय्यम कंपन्या विलीनीकरणाने/ताब्यात घेऊन पीडी व्यवसाय करू इच्छिणा-या बँका, किंवा एखादी गट-कंपनी करीत असलेल्या पीडी व्यवसायाचे विलीनीकरण करून, विभाशः पीडी व्यवसाय करू इच्छिणा-या भारतात कार्यरत असलेल्या विदेशी बँका ह्यांना, अशा दुय्यम/गट कंपन्यांशी त्यांनी केलेल्या करारातील अटी व शर्ती, ती बँक नवीन करार करेपर्यंत लागू होतील.

(२.३) पीडी व्यवसाय करण्यास प्राधिकृत असलेल्या बँकांना, एका करारनाम्याच्या (जोडपत्र १) द्वारे आरबीआयशी एक स्थायी करार करावा लागेल व आरबीआयकडून दरसाल (जुलै-जून) प्राधिकृती पत्र घ्यावे लागेल.

(३) पीडीसाठी दिलेली मार्गदर्शक तत्वे लागू होणे

(३.१) अन्यथा स्पष्ट केले नसल्यास, बँक पीडी, वरील विभाग १ मध्ये दिलेल्या व लागू असलेल्या मार्गदर्शक तत्वांनी नियंत्रित असतील. ह्याशिवाय, दिनांकित जी-सेक व टी-बिले/सीएमबी देण्यासाठी प्राथमरी मार्केटातील लिलावांना आधार देणे, दिनांकित जी-सेक चे अंडररायटिंग, जी-सेकमध्ये मार्केट मेकिंग व जी-सेक मध्ये सेकंडरी मार्केट मधील उलाढाल ह्याबाबत, बँक-पीडीची भूमिका व दायित्वही, ह्या महापरिपत्रकातील विभाग १ मध्ये दिल्यानुसार स्टँड अलोन पीडीना लागू असल्यानुसारच असेल.

(३.२) बँक-पीडीनी, पीडीएआय व एफआयएमएमडीएचे सभासद होऊन, सिक्युरिटीज मार्केटच्या हितसंबंधाच्या दृष्टीने त्यांनी तयार केलेली आचार संहिता व इतर कृतीचे पालन करणे आवश्यक आहे.

(३.३) जी-सेक व टी-बिलस ह्यांच्यामध्ये दैनंदिन धर्तीवर, निव्वळ कॉल/आरबीआयचे कर्ज व एनओएफ ह्यांच्या आधारावर किमान गुंतवणुक करणे बँक-पीडीना लागू नाही. त्यासाठी त्यांना बँकांना लागू असणारी मार्गदर्शक तत्वे लागू होतील.

(३.४) बँकांना कॉल मनी मार्केट मध्ये प्रवेश पुनर्वित्त सुविधा आणि आरबीआयचा एलएएफ मिळत असल्याने बँक-पीडीना ह्या सुविधांमध्ये (स्टँड अलोन पीडीना लागू असल्याप्रमाणे) वेगळा प्रवेश व लिक्विडिटी मदत दिली जाणार नाही.

(३.५) व्हेन इश्युड ट्रेड्सवरील परिपत्रक आयडीएमडी.क्र./२१३०/११.०१.०१(डी)/२००६-०७ दि. नोव्हेंबर १६, २००६ अन्वये दिलेली मार्गदर्शक तत्वे बँक-पीडीनाही लागू होतील.

(३.६) कॉल/नोटिस/टर्म मनी मार्केट, आयसीडी, एफसीएनआर(ब) कर्जे/बाह्य वाणिज्य कर्जे व निर्धीचे इतर स्त्रोत ह्यामधील कर्जाबाबत, बँक-पीडीना, बँकांना लागू असलेली मार्गदर्शक तत्वे लागू होतील.

(३.७) बँकांचे गुंतवणुक-धोरण, पीडी कार्यकृतींना समाविष्ट करण्यासाठी योग्य असे सुधारित केले जावे. गुंतवणुक धोरणाच्या एकूण साचामध्ये, बँकांनी केलेला पीडी व्यवसाय हा केवळ जी-सेकमध्ये डीलिंग अंडररायटिंग व मार्केट मेकिंग, कॉर्पोरेट/पीएसयु/एफआय बॉन्ड्स सीपी, सीडी, डेट म्युच्युअल फंड ह्यामधील गुंतवणुकी पुरताच मर्यादित असेल आणि इतर स्थिर उत्पन्नाच्या सिक्युरिटीज ह्या पीडी व्यवसायाचा भाग समजल्या जाणार नाहीत.

(३.८) “हेल्ड फॉर ट्रेडिंग” संबंधाने, बँकांना लागू असलेल्या, इनवेस्टमेंट पोर्टफोलियोचे वर्गीकरण, मूल्यांकन व कार्यरीत, पीडी व्यवसायासाठी खास करून ठेवलेल्या, जी-सेकच्या (टी-बिलस, सीएमबीसह) पोर्ट फोलियोलाही लागू असेल.

(३.९) पीडी व्यापाराखालील, टी-बिलस, सीएमबीसह जी-सेक एसएलआरसाठी हिशेबात घेतली जाईल.

(३.१०) दलालांमार्फत केलेले व्यवहार, रेपो व्यवहार, व्याज दर डेरिवेटिवज (ओटीसी तसेच एक्सचेंज ट्रेडेड), नॉन-जी-सेक मधील गुंतवणुक, सबॉर्डिनेट कर्ज संलेख देणे आणि लाभांश घोषित करणे ह्याबाबत, बँक-पीडीना, बँकांना लागू असलेली विद्यमान मार्गदर्शक तत्वे लागू होतील.

(४) पुस्तके व लेखा ठेवणे

(४.१) एखाद्या बँकेने विभागशः केलेले, पीडी व्यवसायाबाबतचे व्यवहार, त्या बँकेच्या विद्यमान एसजीएल खात्यामधूनच केले पाहिजेत. तथापि, अशा बँकांना, पीडी व्यवसायासंबंधाने वेगवेगळी पुस्तके ठेवावी लागतील (नेहमीच्या बँकिंग व्यवसाया व्यतिरिक्त) पीडी व्यवसायासाठी खास ठेवलेल्या जी-सेकची किमान शिल्लक, कोणत्याही वेळी रु.१०० कोटी असल्याची खात्री करून घेण्यात यावी.

(४.२) पीडी बँकांनी, त्याच्या पीडी विभागाने सादर केलेले विनियामक रिटर्न्स व केलेले १००% व्यवहार ह्यांचे कॉकरंट ऑडिट करून घ्यावे. पीडीच्या पुस्तकात, जी-सेकची रु.१०० कोटींची शिल्लक सातत्याने ठेवलेली

आहे, आणि आरबीआयने दिलेली मार्गदर्शक तत्वे/सूचनांचे पालन करण्यात आले आहे असे ऑडिटरचे प्रमाणपत्र, दर तिमाहीस, आरबीआयच्या आयडीएमडीकडे सादर केले जावे.

(५) कॅपिटल अॅडेक्वसी व जोखीम व्यवस्थापन

(५.१) पीडी व्यवसाय विभागशः करणा-या बँकेला लागू होणारी कॅपिटल अॅडेक्वसी व जोखीम व्यवस्थापनाबाबतची मार्गदर्शक तत्वे ही बँकांना लागू असणा-या विद्यमान मार्गदर्शक तत्वांप्रमाणेच असतील. दुस-या शब्दात, बँकेची कॅपिटल अॅडेक्वसीची आवश्यकता व जोखीम व्यवस्थापनाच्या साचाखालील व्याप्ती ह्यांचे मूल्यमापन करण्यासाठी, बँकेचा पीडी व्यवसायही हिशेबात घेतला जावा.

(५.२) पीडी कार्यकृतीमुळे निर्माण होणा-या जोखमींसाठी व तरतुदी करण्यासाठी, असा पीडी व्यवसाय करणा-या बँकांनी, सुयोग्य अशा जोखीम व्यवस्थापन प्रणाली तयार केल्या पाहिजेत.

(६) आरबीआयद्वारे पर्यवेक्षण

(६.१) विभागशः पीडी व्यवसाय करण्यास प्राधिकृत असलेल्या बँकांनी, विहित केलेले नियतकालिक आरबीआयकडे सादर करणे आवश्यक आहे. अशा अहवालांची सध्याची यादी व त्यांची नियतकालिका जोडपत्र-२-क मध्ये दिली आहे.

(६.२) आवश्यक वाटल्यास वरील मार्गदर्शक तत्वे वेळोवेळी सुधारित किंवा दुरुस्त करण्याचा हक्क रिझर्व बँकेने राखून ठेवला आहे.

जोडपत्र १
(विभाग १ चा परिच्छेद १.५)

वचननाम्याचा मसुदा

प्रति,
मुख्य महाव्यवस्थापक,
इंटरनल डेट मॅनेजमेंट विभाग,
भारतीय रिझर्व बँक,
केंद्रीय कार्यालय इमारत,
मुंबई ४०० ००१

द्वारा ----

.....
पंजीकृत कार्यालय

(ज्याअर्थी, भारतीय रिझर्व बँकेने (आरबीआय), आम्हाला सरकारी सिक्युरिटीजमधील, प्राथमिक डीलर (पीडी) च्या कार्यकृती करण्यास, त्यावर वेळोवेळी देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार, तत्त्वतः परवानगी देऊ केली आहे.

आणि ज्याअर्थी, पीडी कार्यकृती करण्यासाठी आम्हाला प्राधिकृत करण्याबाबत एक पूर्व-अट म्हणून संबंधित अटी व शर्ती असलेला वचननामा देणे आवश्यक आहे.

आणि ज्याअर्थी, ----- रोजी संपन्न झालेल्या ----- च्या संचालक मंडळाने, श्री/श्रीमती/कु ----- आणि श्री/श्रीमती/कु ----- ह्यांना, संयुक्तपणे व एकत्रितपणे, खाली दिल्याप्रमाणे आरबीआयला वचननामा देण्यास प्राधिकृत केले आहे त्याअर्थी व त्या कारणास्तव, आरबीआयने आम्हास पीडी कार्यकृती करण्यास दिलेली परवानगी विचारात घेऊन, आम्ही पुढील पक्षांबाबत व वचन देत आहोत.

(१) कॅश मॅनेजमेंट बिले (सीएमबी) व दिनांकित जीओआय सिक्युरिटीसह, ट्रेझरी बिलांच्या (टीबी) लिलावात एकंदरीने, ट्रेझरी बिले/कॅशमॅनेजमेंट बिले ह्यांच्या लिलावाच्या प्रत्येक इश्युच्या आणि दिनांकित जीओआय सिक्युरिटीजसाठी, त्यांच्या अंडररायटिंग कमिटमेंटच्या किमान रकमेच्या (किमान अंडररायटिंग कमिटमेंट व अतिरिक्त कॉपिरिटिव अंडररायटिंगखाली नेमून दिलेल्या) ----- टक्के बोली बोलण्यास वचन देणे आणि टीबी व सीएमबीसाठी, एकंदर यशस्वी बोलींमध्ये ४०% पेक्षा कमी नसणारा सक्सेस रेशो ठेवणे.

(२) ज्यासाठी लिलाव ठेवण्यात आला आहे, त्या जीओआय दिनांकित सिक्युरिटीज टीबी, सीएमबी व राज्य सरकारच्या सिक्युरिटीजच्या प्रायमरी इश्युचे अंडररायटिंग करणे आणि बिडिंग/अंडररायटिंगसाठी असलेल्या विद्यमान योजनेनुसार आरबीआयने ठरविलेल्या कोणत्याही रकमेचे हस्तांतरण (असल्यास) स्वीकारणे.

(३)(अ) कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या (मंडळ) पूर्व मंजूरीने, रेपोसह मनी मार्केटमधून कर्जावर अवलंबून राहण्याबाबत, निव्वळ निजनिधीच्या पटीत प्रुडेंशियल मर्यादा ठरविणे - मात्र ह्यासाठी, आरबीआयने ह्याबाबत काही मार्गदर्शक तत्वे (असल्यास) केवळ स्टॅंड अलोन पीडीना लागू असतील.

(ब) मंडळाच्या पूर्व मंजूरीने प्रुडेंशियल मर्यादांचे पालन करणे मात्र, ह्यासाठी, आरबीआयने दिलेली काही मार्गदर्शक तत्वे (असल्यास) लागू होतील (केवळ बँक पीडीनाच लागू)

(४) निगोशिएटेड डीलिंग सिस्टिम (एनडीएस)/एनडीएस-ओएम मार्फत, काऊंटरवरील टेलिफोनवर भारतातील मार्केट/मान्यताप्राप्त स्टॉक एक्सचेंजेसवर पक्क्या टु-वे बोली देऊ करणे व निरनिराळ्या परिपक्वतांच्या सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीज व टीबीमध्ये सेकंडरी मार्केटमध्ये सौदे करणे आणि मुख्य जागा (पोझिशन) घेणे

(५) सरकारी सिक्युरिटीजमध्ये लक्षणीय पोर्ट फोलियो मिळविणे व सरकारी सिक्युरिटीजच्या बाजारात प्रत्यक्ष ट्रेडिंग करणे

(६) महिना अखेरच्या सरासरी स्टॉक्सच्या (पीडी व्यवसायास ठेवलेल्या पुस्तकातील) किमान पाचपट उलाढाल सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीजमध्ये व किमान दहापट उलाढाल टीबी/सीएमबीमध्ये करणे - मात्र आऊटराईट व्यवहारांबाबतची उलाढाल ही सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीज तीन पटीपेक्षा व टीबी/सीएमबी मधील उलाढालीच्या सहापटीपेक्षा कमी नसावी

(७) आरबीआयने विहित केलेली कॅपिटल अॅडेक्वसीची मानके ठेवणे व आरबीआयने वेळोवेळी दिलेल्या विनियामक मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करणे

(८) प्रायमरी मार्केटमधील इश्युमध्ये भाग घेणे, सेकंडरी मार्केटमध्ये ट्रेडिंग करणे आणि गुंतवणुकदारांना सल्ला व शिक्षण देणे ह्यासाठी प्रत्यक्ष साधन सामुग्री व कुशल कर्मचारी ह्या दोन्हीही बाबतीत पायाभूत सुविधा ठेवणे

(९) परिपत्रक आयडीएमसी.क्र.पीडीआरएस/२०४९-ए/०३.६४.००/९९-२००० दि. डिसेंबर ३१, १९९९ व वेळोवेळी दिलेले महापरिपत्रक ह्यांच्या द्वारे दिलेल्या, पीडीद्वारा अनुसरावयाच्या सिक्युरिटीज व्यवहारांवरील मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करणे आणि व्यवसायातील उचित व्यवहार व तडजोड व लेखा ठेवणे ह्यासाठी आवश्यक त्या अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली ठेवणे

(१०) विद्यमान मार्गदर्शक तत्वांखाली आरबीआय/सिक्युरिटीज अॅड एक्सचेंज बोर्ड इंडिया (सेबी) ह्यांच्या लागू असलेल्या व ह्याबाबत वेळोवेळी लागू केलेल्या आवश्यकतांचे पालन करणे व तसे न केले गेल्यास, पीडी म्हणून दिलेली प्राधिकृती रद्द करण्याचे स्वातंत्र्य आरबीआयला असेल

(११) आरबीआय/सेबी, प्रायमरी मार्केट डीलर्स असोशिएशन ऑफ इंडिया (पीडीएआय) आणि फिक्सड इनकम, मनी मार्केट्स अॅड डेरिवेटिवज असोशिएशन ऑफ इंडिया (एफआयएमएमडीए) ह्यांनी तयार केलेल्या आचार संहितेचे पालन करणे

(१२) आवश्यक त्या हिशेब तपासणीसह, पीडी व्यवसायाबाबतच्या व्यवहारांसाठी वेगवेगळी लेखा पुस्तके ठेवणे आणि कोणत्याही वेळी, पीडी व्यवसायासाठी खास ठेवलेल्या रु.१०० कोटी सरकारी सिक्युरिटीजची किमान शिल्लक ठेवली असल्याची खात्री करून घेणे (फक्त बँक-पीडीनाच लागू)

(१३) आरबीआयने वेळोवेळी विहित केल्यानुसार, एक पीडी म्हणून कार्य करण्याबाबत, माहिती, रेकॉर्ड्स, पुस्तके व कागदपत्रे ठेवणे व जतन करणे

(१४) सर्व रेकॉर्ड्स, पुस्तके, माहिती, कागदपत्रे तपासण्यासाठी आरबीआयला परवानगी देणे व आरबीआयने नेमलेल्या अधिका-यांना तपासणी/छाननी करण्यासाठी ती उपलब्ध करून देणे व आवश्यक तो सर्व सहाय्य करणे

(१५) सर्व वेळी, रु.१५० कोटी/रु.२५० कोटी एवढा किमान निव्वळ निज-निधी ठेवणे आणि आरबीआयकडील लिक्विडिटी सपोर्ट, कॉल मनी मार्केटमधून घेतलेली कर्जे आणि केवळ सरकारी सिक्युरिटीज मधील निव्वळ रेपो कर्जाचा वापर करणे (केवळ स्टॅड अलोन पीडीनाच लागू)

(१६) गटसंस्था व संबंधित संस्थांशी केलेले व्यवहार हातभर अंतर ठेवूनच करणे

(१७) कंपनीच्या शेअर धारण रचनेत बदल करावयाचा असल्यास त्यासाठी आरबीआयची पूर्व मंजूरी घेणे (केवळ स्टॅंड अलोन पीडीनाच लागू)

(१८) विहित केलेल्या नमुन्यात, दैनंदिन व्यवहार व बाजारातील माहितीसह सिक्युरिटीजमधील व्यवहारांचा, व जोखमीच्या स्थितीचा व कामगिरीचा, लिलावात भाग घेण्यासंबंधीचा अहवाल पाठविणे, वार्षिक ऑडिटेड लेखा, वार्षिक कामगिरीचे पुनरावलोकन, तसेच आरबीआयने वेळोवेळी विहित केलेली विवरणपत्रे, प्रमाणपत्रे व इतर कागदपत्रे व माहिती पाठविणे

(१९) वैधानिक/विनियामक प्राधिकारणांनी (म्हणजे, सेबी/आरबीआय, स्टॉक एक्सचेंजेस, अंमलबजावणी संचालनालय, आयकर प्राधिकरणे इत्यादि) कोणत्याही प्रकारची चौकशी/तपास/तपासणी सुरु केली असल्यास व केली असेल तेव्हा, आरबीआयच्या अंतर्गत ऋण व्यवस्थापन विभागाला त्याबाबत ताबडतोब कळविणे व आरबीआयने त्याबाबत आदेश, सूचना, निर्णय किंवा निदेशांचे पालन करणे

(२०) वर दिलेल्या वचननाम्यातील कोणत्याही वचनाचे किंवा आरबीआयने दिलेल्या सूचनांचे उल्लंघन केले गेल्यास, आरबीआयला रु. पाच लक्ष किंवा लागू असेल त्यानुसार रक्कम देणे.

आम्ही येथे दुजोरा देत आहोत की, वरील वचने आमच्या वारसांवर व निर्देशितांवर बंधनकारक असतील

दि. ----- दिवस ----- माहे -----

दोनहजार -----

ह्यांच्या उपस्थितीत दि. -----

रोजी संपन्न झालेल्या सभेतील मंडळाचा ठराव क्र. -----

अन्वये प्राधिकृत केलेल्या

आमच्याद्वारे (उपरिनिर्दिष्ट नावांच्या)

ह्यावर सही, शिक्का करुन देण्यात आला आहे.)

स्वाक्षरीकर्ता (१) -----

(२) -----

साक्षिदार

(१) -----

(२) -----

टीपा :

(१) परिच्छेद ३.अ, १५ व १७ हे केवळ स्टॅंडअलोन पीडीनाच लागू आहेत.

(२) परिच्छेद ३.ब, परिच्छेद ६ व १२ मधील इटालिक्समधील शब्द केवळ बँक पीडीनाच लागू असतील.

जोडपत्र २-अ
(विभाग १ चा परिच्छेद १.८.१)

पीडीद्वारे आयडीएमडीला सादर करावयाची विवरणपत्रे/रिटर्न्स

अनुक्रमांक	विवरणपत्र/अहवाल	नियतकालिकता	सादरीकरणाची शेवटची तारीख	आवश्यक असल्याचा संदर्भ
१	पीडीआर-१*	दर पंधरा दिवसांनी	अहवालाच्या पंधरवड्याचा पुढील कामाचा दिवस	पीडी मार्गदर्शक तत्वे
२	पीडीआर-२*	मासिक	पुढील महिन्याच्या दहा तारखेस	
३	पीडीआर-३*	तिमाही	अहवालाच्या तिमाहीनंतरच्या महिन्यातील पंधरा तारखेस	
४	पीडीआर-४*	तिमाही	अहवालाच्या तिमाहीनंतरच्या महिन्यातील पंधरा तारखेस	
५	एफआरए/आयआरएवरील रिटर्न्स*	मासिक	पुढील महिन्याच्या दहा तारखेस	
६	वार्षिक अहवाल व वार्षिक ऑडिटेड लेख	वार्षिक	वार्षिकलेखा ऑडिट करून अंतिम झाल्यावर	
७	निव्वळ निजनिधी वरील ऑडिटरचे प्रमाणपत्र	दरसाल	३० जून	
८	लेखा वर्षामध्ये घोषित केलेल्या लाभांशाची माहिती	दरसाल	लाभांश दिल्यानंतर एका पंधरवड्यात	

*हे रिटर्न्स इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात, ई मेल द्वारे एक्सेल फाईल अॅटॅचमेंट म्हणून पाठविले जावेत.

जोडपत्र २ - ब

(विभाग १ चा परिच्छेद १.८.१)

रिझर्व बँकेचा आयडीएमडी सोडून अन्य विभागांना, पीडीद्वारे सादर करावयाची विवरणपत्रे/रिटर्न्स -

अनुक्रमांक	रिटर्न/रिपोर्ट	नियतकालिकता	सादर करावयाचा विभाग	कोणत्या संदर्भाखाली
१	एफआरए/आयआरएस वरील रिटर्न्स	पंधरा दिवसांनी	एमपीडी	एमपीडी.बीसी.१८७/०७.०१.२७९/१९९९-२००० दि. जुलै ७, १९९९
२	प्रत्येक गिल्ट खातेदाराच्या वतीने ठेवलेल्या सरकारी सिव्युरिटीजची शिल्लक दर्शविणारे विवरणपत्र	सहामाही	पीडीओ	
३	वाणिज्य बँकांबरोबर केलेल्या कॉल मनी व्यवहारांवरील अहवाल	पंधरा दिवसांनी	डीईपीआर	
४	कमर्शियल पेपर देण्यासाठी माहिती	सीपीच्या प्रत्येक इश्युचे वेळी	एमपीडी	आयईसीडी-२/०८.१५.०१/२००१-०२ दि. जुलै २३, २००१

सूचना - संबंधित विभाग आणि/किंवा आयडीएमडी द्वारा ही विवरणपत्रे सादर करण्यासाठी विहित केलेल्या शेवटच्या तारखांचे पालन केले जावे.

जोडपत्र २ क
(विभाग २ चा परिच्छेद ६.१)

बँकांद्वारे आयडीएमडीकडे प्रायमरी डीलरशिप वर सादर करावयाची विवरणपत्रे/रिटर्न्स

अनुक्रमांक	रिटर्न्/रिपोर्ट	नियतकालिकता	सादरीकरणाची शेवटची तारीख
१	पीडीआर २* (नमुना जोडपत्र ६ नुसार)	मासिक	पुढील महिन्याची १० तारीख
२	पीडीच्या पुस्तकात सदैव रु.१०० कोटीची जी-सेक शिल्लक ठेवली आहे असे कॉकॉरंट ऑडिटरचे प्रमाणपत्र	तिमाही	अहवालाच्या तिमाहीनंतरच्या महिन्यातील १५ तारीख
३	बँकेच्या पीडी व्यवसायावरील वार्षिक रिपोर्ट	वार्षिक	ऑडिटेड लेखा अंतिम झाल्याच्या ३० दिवसांच्या आत

*हे रिटर्न्स इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात, [ई मेल](#) द्वारे एक्सेल फाईल अॅटॅचमेंट म्हणून पाठविले जावेत.

जोडपत्र ३

(विभाग १ चा परिच्छेद २.१.१)

अंडररायटिंगची रक्कम सांगितलेल्या शुल्काचे कट ऑफ आणि पीडीना देय असलेली दलाली दर्शविणारे उदाहरण

संलेखाचे नाव	XXXXXXXXXX
लिलावाचा प्रकार	बहुविध
अधिसूचित रक्कम (एनए)	४२००
पीडीची एकूण संख्या(एन)	२१
किमान अंडररायटिंग कमिटमेंट (एमयुसी)	२१००
प्रति पीडी एमयुसी (एमयुसी/एन)	१००
एकत्रितपणे एमयुसीखाली एकूण पीडी कमिटमेंट (अॅडजस्टेड एमयुसी)	२१००
अतिरिक्त स्पर्धात्मक अंडररायटिंग (एसीयु) एसीयु उ (एनए - अॅडजस्टेड एमयुसी)	२१००
प्रत्येक पीडीद्वारे एसीयुमधील किमान बिडिंग (प्रति पीडी एमयुसीच्या बरोबर)	१००
एमयुसी व एसीयुखाली प्रत्येक पीडीसाठी एकूण अंडररायटिंग कमिटमेंट	२००
एकूण अंडररायटिंग (२१२ *१९)	४२००
एमयुसीवरील उच्चतर कमिशनसाठी पीडीला असलेली किमान अॅलॉटमेंट, म्हणजे अधिसूचित रकमेच्या किमान ४%	१६८

अतिरिक्त स्पर्धात्मक अंडररायटिंग लिलावाखाली सादर केलेल्या बोली (बिड्स)

अनुक्रमांक	यु/डब्ल्यु लिलावात भाग घेतलेल्या पीडी	एसीयुमधील बिडची रक्कम (रु.कोटी)	संचयित रक्कम (रु.कोटी)	अंडररायटिंग शुल्क (प्रति रु.१०० साठी)	बिड* यु/डब्ल्यु शुल्काची रक्कम	शेरा	वेटेड अॅव्हरेज अंडररायटिंग शुल्क (पैसे/रु.१००)
१	ए	१५०	१५०	१.५२	२२८.००		१.५२
२	बी	१५५	३०५	२.५६	३९६.८०		२.०५
						तीन	
						सर्वात कमी बिड	
३	ए	६०	३६५	३.५०	२१०.००		२.२९
४	सी	९५	४६०	३.७०	३५१.५०		२.५८
५	बी	२००	६६०	३.९४	७८८.००		२.९९
६	बी	२५	६८५	४.००	१००.००		३.०३
७	डी	१२०	८०५	४.००	४८०.००		३.१७
८	ई	९५	९००	४.४९	४२६.५५		३.३१
९	एफ	७०	९७०	४.५०	३१५.००		३.४०
१०	जी	५०	१०२०	४.७५	२३७.५०		३.४६
११	ई	११५	११३५	४.९०	५६३.५०		३.६१
१२	सी	९०	१२२५	४.९४	४४४.६०		३.७१
१३	एफ	२२०	१४४५	४.९५	१०८९.००		३.९०
१४	जी	२००	१६४५	५.००	१०००.००		४.०३
१५	एच	१२०	१७६५	५.००	६००.००		४.१०
१६	आय	१२०	१८८५	५.००	६००.००		४.१५
१७	आय	१०९	१९९४	५.००	५४५.००	कट ऑफ	४.२०
१८	आय	२५	२०१९	५.५०	१३७.५०		४.२२
१९	जे	१२०	२१३९	५.९४	७१२.८०		४.३१
२०	के	१२०	२२५९	६.००	७२०.००		४.४०
२१	एल	१२०	२३७९	६.००	७२०.००		४.४८
२२	एम	५५	२४३४	६.५०	३५७.५०		४.५३
२३	एन	१२०	२५५४	६.९४	८३२.८०		४.६४
२४	ओ	१२०	२६७४	७.००	८४०.००		४.७५
२५	पी	१२०	२७९४	७.००	८४०.००		४.८४
२६	क्यु	१२०	२९१४	७.००	८४०.००		४.९३
२७	आर	१०६	३०२०	८.००	८४८.००		५.०४
२८	एस	१०६	३१२६	८.५०	९०१.००		५.१६
२९	एम	८०	३२०६	९.००	७२०.००		५.२५
३०	के	१००	३३०६	९.२५	९२५.००		५.३८
ज्यांना रक्कम अॅलॉट केलेली आहे अशांसाठी, एमयुसीवरील पीडीना द्यावयाच्या दलालीचा दर >= एसीयु रकमेच्या ४%						४.२०	
						(सर्व अॅलॉटेड बिड्सचे वेटेड अॅव्हरेज)	
एमयुसीवर इतर पीडीना द्यावयाच्या दलालीचा दर						२.२९	
						(सर्वात कमी तीन बिड्सचे वेटेड अॅव्हरेज)	

एसीयु व एसीयु अॅ लॉटमेंटवरील पीडीनिहाय पात्र दलाली			
[a]	[b]	[c]	[d]={{[b]*1000000*[c]/100}/100
यशस्वी पीडी	एसीयुमधील यशस्वी बिड्स (रु.कोटी)	बिडचे अंडररायटिंग शुल्क (पैसे/रु. १०० मध्ये)	एसीयुवर देय असलेले बिडनिहाय कमिशन (रुपयांमध्ये)
ए	१५०	१.५२	२२८,०००.००
ए	६०	३.५०	२१०,०००.००
ए एकूण	२१०		४३८,०००.००
बी	१५५	२.५६	३९६,८००.००
बी	२००	३.९४	७८८,०००.००
बी	२५	४.००	१००,०००.००
बी एकूण	३८०		१,२८४,८००.००
सी	९५	३.७०	३५१,५००.००
सी	९०	४.९४	४४४,६००.००
सी एकूण	१८५		७९६,१००.००
डी	१२०	४.००	४८०,०००.००
डी एकूण	१२०		४८०,०००.००
ई	९५	४.४९	४२६,५५०.००
ई	११५	४.९०	५६३,५००.००
ई एकूण	२१०		९९०,०५०.००
एफ	७०	४.५०	३१५,०००.००
एफ	२२०	४.९५	१,०८९,०००.००
एफ एकूण	२९०		१,४०४,०००.००
जी	५०	४.७५	२३७,५००.००
जी	२००	५.००	१,०००,०००.००
जी एकूण	२५०		१,२३७,५००.००
एच	१२०	५.००	६००,०००.००
एच एकूण	१२०		६००,०००.००
आय	१२०	५.००	६००,०००.००
आय	१०१	५.००	५०५,०००.००
आय एकूण	२२१		१,१०५,०००.००

अंडररायटिंग कमिशनचा तपशील								
पीडी	स्वीकारलेली एमयुसी रक्कम	स्वीकारलेले एसीयु	एकूण स्वीकारलेले एसीयु	स्वीकारलेली एकूण रक्कम $\geq 8\%$ एनए काय आहे	एमयुसी कमिशनच्या आकडेमोडीत वेटेड अॅक्जरेज	एमयुसीवरील कमिशन	एसीयुवरील कमिशन	एकूण कमिशन
	(कोटीमध्ये)	(कोटीमध्ये)	(कोटीमध्ये)		(पैसे प्रति रु.१००)	(रु.)		
ए	१०६	२१०	३१६	होय	४.२०	४४५,२००	४३८,०००	८८३,२००
बी	१०६	३८०	४८६	होय	४.२०	४४५,२००	१,२८४,८००	१,७३०,०००
सी	१०६	१८५	२९१	होय	४.२०	४४५,२००	७९६,१००	१,२४१,३००
डी	१०६	१२०	२२६	नाही	२.२९	२४२,७४०	४८०,०००	७२२,७४०
ई	१०६	२१०	३१६	होय	४.२०	४४५,२००	९९०,०५०	१,४३५,२५०
एफ	१०६	२९०	३९६	होय	४.२०	४४५,२००	१,४०४,०००	१,८४९,२००
जी	१०६	२५०	३५६	होय	४.२०	४४५,२००	१,२३७,५००	१,६८२,७००
एच	१०६	१२०	२२६	नाही	२.२९	२४२,७४०	६००,०००	८४२,७४०
आय	१०६	२२१	३२७	होय	४.२०	४४५,२००	१,१०५,०००	१,५५०,२००
जे	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
के	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
एल	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
एम	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
एन	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
ओ	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
पी	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
क्यु	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
आर	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
एस	१०६	०	१०६	नाही	२.२९	२४२,७४०	०	२४२,७४०
एकूण	२०१४	१९८६	४०००			६,०२९,२८०	८,३३५,४५०	१४,३६४,७३०

जोडपत्र ४
(विभाग १ चा परिच्छेद २.२)

टीबिल्स/सीएमबी लिलाव आणि सक्सेस रेशो पीडीचे वचन दर्शविणारी उदाहरणे

एका पीडीने, खाली दिल्यानुसार, टी-बिल्समध्ये एकूण रु.५०० कोटी बोलीचे वचन दिले आहे त्या पीडीने ठेवावयाचा सक्सेस रेशो, टी-बिल्स/सीएमबीच्या बाबतीत ४०% एवढा आहे. सादर केलेली व स्वीकारलेली बिड्स खालीलप्रमाणे असल्याचे गृहीत धरल्यास, बिडिंग-वचने व सक्सेस रेशो पूर्ण करण्यासाठी असलेली चित्रे खालीलप्रमाणे –

टी बिले/सीएमबी :

(रु. कोटी)

प्रसंग	(१)	(२)	(३)
बिडिंग कमिटमेंट (अ)	५००	५००	५००
सादर केलेली बिड्स (ब)	६००	५००	४००
स्वीकारलेली बिड्स (क)	३००	२००	१००
मिळविलेला सक्सेस रेशो (क)/(अ)	६०%	४०%	२०%
बिडिंग वचनाची पूर्तता	होय	होय	नाही
सक्सेस रेशोची पूर्तता	होय	होय	नाही
टी-बिल्स/सीएमबी मधील सक्सेस रेशो म्हणजे स्वीकारलेली बिड्स व बिडिंग कमिटमेंट ह्यांचे गुणोत्तर			

जोडपत्र ५
(विभाग १ चा परिच्छेद ३.८.१)

नमुना पीडीआर१ रिटर्न्स

पीडीचे नाव :
निव्वळ निजनिधी (शेवटच्या ताळेबंदानुसार) :
रोजी संपलेल्या पंधरवड्यासाठीचा अहवाल :

रक्कम कोटींमध्ये

तारीखवार पाक्षिक अहवाल

१				
अ	आऊटराईट खरेद्या (दर्शनी मूल्य)			
	(१) सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीज व टी-बिल्स)			
	(२) इतर सिक्युरिटीज			
(ब)	आऊटराईट विक्री (दर्शनी मूल्य)			
	(१) सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीज व टी-बिल्स)			
	(२) इतर सिक्युरिटीज			
(क)	रेपो व्यवहार			
	१) घेतलेली कर्जे (रक्कम)			
	- आरबीआयकडून			
	- बाजारातून			
	(२) दिलेली कर्जे (रक्कम)			
	- आरबीआयला			
	- बाजारात			
(ड)	कॉल मनी व्यवहार			
	-दिलेली कर्जे			
	-घेतलेली कर्जे			
२	आऊटस्टँडिंग बॅलन्सेस (सेटलड पोझिशन अंक)			
(अ)	निधीचे स्रोत			
	(अ) निव्वळ निज निधी (शेवटच्या ऑडिटेड ताळेबंदाप्रमाणे)			
	(ब) नफा/तोटा लेखेनुसार चालु वर्षातील जमा			
	(क) कॉल मनीतील घेतलेली कर्जे			
	(ड) नोटिस/टर्म मनीतील घेतलेली कर्जे			
	(ई) अॅश्युअर्ड सपोर्ट/एलएएफखाली आरबीआयकडून घेतलेली कर्जे			
	(फ) मार्केटमधून घेतलेली रेपो कर्जे			
	(ग) सीबीएलओखाली घेतलेली कर्जे			
	(च) बँका/एफआयच्या क्रेडिट लाईनखाली घेतलेली कर्जे			
	(आय) आंतर कॉर्पोरेट ठेवीद्वारे घेतलेली कर्जे			
	- १४ दिवसांपर्यंत परिपक्व होणारी			
	- १४ दिवसांनंतर परिपक्व होणारी			
	(ज) एफसीएनआर			

	(बी) कर्ज			
	(के) कमर्शियल पेपर/बाँड्स देणे			
	(ल) इतर (रु.१० कोटीपेक्षा अधिक असलेल्या बाबींचा तपशील द्यावा			
	एकूण			
(ब)	निधींचा उपयोग			
	(अ) सरकारी दिनांकित सिक्कुरिटीज व बिले (पुस्तकी मूल्य) @			
	(१) स्वतःचा स्टॉक			
	(२) अॅश्युअर्ड सपोर्ट/एलएएफखाली रिझर्व बँकेकडे असलेला स्टॉक			
	(ब) कॉल मनी मार्केटमध्ये दिलेले कर्ज			
	(क) नोटिस/टर्म मनी मार्केटमध्ये दिलेले कर्ज			
	(ड) मार्केटमध्ये दिलेले रेपो कर्ज			
	(ई) सीबीएलओखाली दिलेले कर्ज			
	(फ) आरबीआयला दिलेले रेपो कर्ज			
	(ग) कॉर्पोरेट/पीएसयु/एफआय बाँड्समधील गुंतवणुक			
	(ह) शॅअर्समधील गुंतवणुक			
	(आय) म्युच्युअल फंडांच्या योजनांमध्ये गुंतवणुक डेट ओरिएंटेड			
	इक्विटी ओरिएंटेड			
	(ज) दुय्यम कंपन्यांमधील गुंतवणुक			
	(के) असल्यास इतर वित्तीय अॅसेट्स (रु.१० कोटीपेक्षा अधिक असलेल्या बाबींसाठी तपशील द्यावा)			
	(ल) स्थिर अॅसेट			
	(म) इतर (रु १० कोटी पेक्षा अधिक असलेल्या बाबींसाठी सविस्तर माहिती द्यावी)			
	एकूण			
	ओन स्टॉकची स्थिती (एसजीएल बॅलन्स)(दर्शनी मूल्य)			
	(१) टी-बिले			
	(२) दिनांकित सिक्कुरिटीज			
	(३) राज्य विकास कर्ज (एसडीएल)			
३	(अ) सिक्कुरिटीजसाठी पोर्ट फोलियो काल #			
	(ब) पोर्ट फोलियोचे % म्हणून त्या दिवसासाठी व्हीएआर (१५ दिवसांच्या विहित धारण कालासह) #			
	(क) लिक्विडिटी रेशो (संपूर्ण पीडी धरून) #			

@ आरबीआय/मार्केटमधील सहभागी ह्यांना रेपो कर्ज देण्यासाठी प्लेज म्हणून मिळालेला स्टॉक आणि वरील (२) व (३) खाली दिलेला स्टॉक सोडून
तळटीपेमध्ये मंडळाने मंजूर केलेले आकडे द्यावेत.

जोडपत्र ६
(विभाग १ चा परिच्छेद ३.८.२)

फॉर्म पीडीआर २ रिटर्न

प्राथमिक डीलरचा मासिक अहवाल				फॉर्म पीडीआर २
प्राथमिक डीलरचे नाव				
च्या अखेरीस असलेले विवरणपत्र				
			(रु. कोटीमध्ये)	संचयित आकडे
विभाग अ - सिक्युरिटीज मार्केटमधील उलाढाल				
	दिनांकित जीओआय सिक्युरिटीज	राज्य सरकारच्या सिक्युरिटीज	टी बिल्स/सीएमसीज	एकूण
(१) प्राथमरी मार्केट नवीन सबस्क्रिप्शन्स		लागु नाही		
(१) बिडिंग (आासने)*				
(२) सादर केलेली बिड्स **				
(३) अस्पृधात्मक बिड्स				
(४) स्वीकारलेली बिड्स (अ)				
(५) सक्सेस रेशो विमोचने (ब)	लागु नाही	लागु नाही		
(२) एकूण बेरीज (अ)+(ब)				
(३) अंडररायटिंग				
(१) अंडररायटिंगसाठी देऊ केलेली रक्कम			लागु नाही	
(२) आरबीआयने स्वीकारलेली अंडररायटिंगची रक्कम			लागु नाही	
(३) हस्तांतरणाची (डिव्हॉल्वमेंट) रक्कम			लागु नाही	
(४) मिळालेले अंडररायटिंग शुल्क			लागु नाही	
(४) सेकंडरी मार्केटमधील उलाढाल डीटीसी				
आउटराईट (ओएमओसह)				
(१) खरेदी				
(२) विक्री				
एकूण आऊटराईट उलाढाल (अ)				
त्यापैकी एनओएस नसलेल्या सभासदांशी केलेले व्यवहार				
(१) खरेदी				
(२) विक्री				
खरेदी करार				
(१) रेपो (दोन्हीही चरण)				
(२) रिव्हर्स रेपो (दोन्हीही चरण)				

रेपोजची एकूण उलाढाल (ब)				
(५) एकूण उलाढाल - ओटीसी ५ (अ) + ४ (ब)				
(६) सेकंडरी मार्केटमधील उलाढाल (स्टॉक एक्सचेंजेस)				
(१) खरेदी		लागु नाही	लागु नाही	
(२) विक्री		लागु नाही	लागु नाही	
एकूण (६)		लागु नाही	लागु नाही	
(७) सेकंडरी मार्केटची एकूण उलाढाल (३ + ७)				
एकूण उलाढाल (३ अ ७)				
* दिनांकित सरकारी सिक्युरिटीसाठी, बिडिंग आसने ही एकूण अंडररायटिंग अॅलॉटमेंट्सच आहेत. (एएलसी + एसीयु)				
* ह्यामध्ये कॅप इश्युजखाली केलेल्या अर्जाचा समावेश आहे (सर्वसाधारणतः राज्य-कर्जांना लागु)				
(८) इक्विटी शेअर्समधील आणि इक्विटीशी जोडलेल्या म्युच्युअल फंडांमधील उलाढाल				
(अ) इक्विटी शेअर्स	खरेदी	विक्री		
(अ) प्रायमरी मार्केट				
(ब) सेकंडरी मार्केट				
(ब) इक्विटीशी जोडलेले म्युच्युअल फंड	खरेदी	विक्री		
(अ) प्रायमरी मार्केट				
(ब) सेकंडरी मार्केट				
(९) कॉल-नोटिस मनी/टर्म मनी				
(डेली प्रॉडक्ट धर्तीवरील सरासरी)				
(१) घेतलेली कर्जे				
(२) दिलेली कर्जे				
(३) घेतलेली निव्वळ कर्जे				
(१०) आरबीआयकडून मिळविलेला लिक्विडिटी सपोर्ट				
(डेली प्रॉडक्ट धर्तीवरील सरासरी)				

(सही)

जोडपत्र ७
(विभाग १ चा परिच्छेद ३.८.४)

नमुना पीडीआर-४ अहवाल

प्राथमिक डीलरचे नाव :

संपलेल्या तिमाहीसाठी, निवडक वित्तीय व ताळेबंदातील निर्देशकांवरील अहवाल

(रु. कोटीमध्ये)

	संपलेली तिमाही (संचयित)	मागील तिमाही
<p>(१) ताळेबंदातील निर्देशक</p> <p>निधीचे स्त्रोत</p> <p>शेअर भांडवल रिझर्वज अँड सरप्लस असल्यास ठेवी प्रतिभूतित कर्जे अप्रतिभूतित कर्जे बेरीज</p> <p>निधीचा उपयोग</p> <p>स्थिर अॅसेट्स ग्रॉस ब्लॉक वजा घसारा नेट ब्लॉक अधिक कॅपिटल वर्क इन प्रोग्रेस</p> <p>गुंतवणुकी</p> <p>(अ) सरकारी सिक्युरिटीज (१) दिनांकित जीओआय सिक्युरिटीज (२) राज्य सरकारांच्या सिक्युरिटीज (३) टी बिले (ब)इतर (तपशील द्यावा)</p> <p>विद्यमान अॅसेट्स, कर्जे व अग्रिम राशी</p> <p>(अ) विद्यमान अॅसेट्स उपवर्जित व्याज स्टॉक-इन-ट्रेड रोख रक्कम व बँकेतील शिल्लक</p> <p>(ब) कर्जे व अग्रिम राशी वजा :</p> <p>विद्यमान जबाबदा-या तरतुदी</p>		

<p>निव्वळ करंट अॅसेट्स</p> <p>डिफर्ड टॅक्स</p> <p>राईट ऑफ न केलेले संकीर्ण खर्च</p> <p>इतर (तपशील द्यावा)</p> <p>एकूण बेरीज</p>		
<p>(२)पी अँड एल इंडिकेटर्स - संपलेली तिमाही</p> <p>उत्पन्न</p> <p>डिसकाउंटचे उत्पन्न</p> <p>(१) जी सेक</p> <p>(२) इतर</p> <p>व्याजाचे उत्पन्न</p> <p>(१) जी सेक</p> <p>(२) कॉल/टर्म</p> <p>(३) रेपो</p> <p>(४) इतर</p> <p>ट्रेडिंगमधील नफा</p> <p>(१)जी सेक</p> <p>(२)इतर</p> <p>इतर उत्पन्न</p> <p>(१) जी सेक</p> <p>(२) इतर (तपशील द्यावा)</p> <p>एकूण उत्पन्न</p> <p>खर्च</p> <p>व्याज खर्च</p> <p>(१) कॉल/टर्म</p> <p>(२) रेपो</p> <p>(३) आरबीआयकडून घेतलेले कर्ज</p> <p>(४) इतर</p> <p>कार्यकारी खर्च</p> <p>आस्थापना व प्रशासकीय खर्च</p> <p>शंकास्पद अॅसेट्ससाठी तरतुद</p> <p>स्थिर अॅसेट्सवरील घसारा</p> <p>इतर खर्च (तपशील द्यावा)</p> <p>एकूण खर्च</p>	<p>संपलेली तिमाही (संचयित)</p>	<p>मागील तिमाही</p>

<p>कर कापण्यापूर्वीचा नफा</p> <p>वजा कर व डिफर्ड कर साठीची तरतुद कर कापल्यानंतरचा नफा</p> <p>३. वित्तीय निर्देशक</p> <p>काही कळीचे आकडे</p> <p>दिलेला/प्रायोजित डिव्हिडंड रिटेन्ड अर्निंग सरासरी अर्निंग ॲसेट्स सरासरी नॉन-अर्निंग ॲसेट्स</p> <p>*** सरासरी एकूण ॲसेट्स १.सरासरी दिनांकित जी-सेक (केंद्र व राज्य) २.सरासरी टी-बिले ३. इतर घेतलेले कर्ज</p> <p>*** सरासरी व्याज-धारक जबाबदाऱ्या १.कॉल बॉरोईंग २.रेपो ३.आरबीआयकडून घेतलेले कर्ज ४.इतर</p> <p>ॲसेट्सवरील सरासरी उत्पन्न (एकूण व्याज-उत्पन्न/सरासरी अर्निंग ॲसेट्स)</p> <p>निधीचे सरासरी मूल्य (दिलेले एकूण व्याज/सरासरी व्याज-धारक जबाबदा-या)</p> <p>निव्वळ व्याज उत्पन्न बिन व्याजाचे उत्पन्न बिन व्याजाचा खर्च निव्वळ एकूण उत्पन्न</p> <p>परताव्याचे परिणाम</p> <p>ॲसेट्सवरील परतावा कर कापण्यापूर्वी (पीबीटी/सरासरी एकूण ॲसेट्स) कर कापल्यानंतर (पीएटी/सरासरी एकूण ॲसेट्स)</p> <p>सरासरी इक्विटीवरील परतावा कर कापण्यापूर्वी (पीबीटी/सरासरी इक्विटी) कर कापल्यावर (पीएटी/सरासरी इक्विटी)</p> <p>लावलेल्या भांडवलावरील परतावा कर कापण्यापूर्वी (पीबीटी/मालकाची इक्विटी + एकूण खर्च) कर कापल्यानंतर (पीएटी/मालकाची इक्विटी +</p>		
--	--	--

<p>एकूण खर्च)</p> <p>नेट मार्जिन विश्लेषण नेट मार्जिन (पीएटी/एकूण आय) व्याजाचा खर्च/एकूण आय</p> <p>(४) कामगिरीचे निर्देशक एनओएफ (रु. कोटीमध्ये) सीआरएआर (%)</p> <p>पोर्ट फोलियोचा सरासरी काल (वर्षामध्ये)</p> <p>सरासरी लिक्विडिटी (गुणोतरामध्ये)</p> <p>पोर्टफोलियो मूल्यावरील उत्पन्नामध्ये १% धक्क्याचा परिणाम (रु. कोटी)</p> <p>* * सर्व सिक्युरिटीची एमटीएम किंमत (रु. कोटी)</p>		
---	--	--

सूचना :

- (१) शेअर भांडवल, राखीव निधी इत्यादींचा तपशील जोडपत्र म्हणून देता येईल
(२) सरासरी आकड्यांच्या बाबतीत, महिना अखेरच्या शिल्लकांची सरासरी समजावी.

- ***सरासरी ॲसेट्स म्हणजे (महिना अखेर पुस्तकात असलेल्या शिल्लकांची सरासरी) *
- **** सरासरी जबाबदा-या म्हणजे महिना अखेर असलेल्या पुस्तकी शिल्लकांची सरासरी
- ***** आय आरएस व्यवहारांवरील एमटीएम घसारा व रेपो व्यवहारांची तडजोड करण्यापूर्वी
- **** सरासरी जबाबदा-या म्हणजे महिना अखेर असलेल्या पुस्तकी शिल्लकांची सरासरी रेपो व्यवहार व आयारएस व्यवहारांवरील घसारा ह्यांच्या तडजोडीपूर्वी

सही

जोडपत्र-८
(विभाग १चा परिच्छेद ६.४)

वित्तीय परिणामांची प्रसिध्दी

प्राथमिक डीलरचे नाव

मार्च ३१ ----- रोजी संपलेल्या वर्षासाठी ऑडिटेड वित्तीय परिणाम

निधींचे स्रोत

भांडवल
राखीव व अतिरिक्त
कर्जे
प्रतिभूतित
अप्रतिभूतित
(ह्यामधील कॉल मनीची कर्जे)

निधीचा उपयोग

स्थिर अॅसेट्स
गुंतवणुकी
सरकारी सिक्युरिटीज (टी बिले व सीएमबीसह)
कमर्शियल पेपर्स
कॉर्पोरेट बॉन्ड्स
कर्जे व अग्रिम राशी
(ह्यामधील कॉल मनीची दिलेली कर्जे)
चालु नसलेले अॅसेट्स
इतर

नफा-तोटा लेखा

आय (व्यवसाय-विभाग-निहाय)
व्याज
डिसकाऊंट
व्यापारातील नफा
खर्च
व्याज
प्रशासकीय खर्च
कर कापण्यापूर्वीचा नफा
निव्वळ नफा

आवश्यक असलेले विनियामक भांडवल (कॅपिटल अॅडेक्वसी मार्गदर्शक तत्वांनुसार)

प्रत्यक्ष भांडवल

नेट वर्थवरील परतावा

नोट्स ऑन अकाऊंट्स.

जोडपत्र ९
(विभाग १चा परिच्छेद ११.३)

रुपी डेरिवेटिवजच्या व्याज दर जोखमी - वरील मासिक अहवाल (महिना अखेरीस)		
बँक/संस्थेचे नाव :	(रु. कोटीमध्ये)	
(१) कॅश बॉन्ड्स	बाजार मूल्य	पीव्ही ०१
अ	ब	क
(अ) एचएफटी -		(सूचना १ पहा)
(ब) एएफएस		(सूचना १ पहा)
(क) एचटीएम		(सूचना १ पहा)
बेरीज (वरील (अ) ते (क))		
(२) रुपी व्याज दर डेरिवेटिवज	राष्ट्रीय रक्कम (रु. कोटीमध्ये)	पीव्ही ०१ (रु. कोटीमध्ये)
(अ) बॉन्ड फ्युचर्स		(सूचना १ पहा)
(ब) मिबॉर (ओआयएस)		(सूचना २ पहा)
(क) मिफॉर		(सूचना २ पहा)
(ड) जी-सेक बेंचमार्क्स		(सूचना २ पहा)
(ई) इतर बेंचमार्क्स (कृपया वेगळा अहवाल द्यावा)		(सूचना २ व ४ पहा)
(फ) फॉरवर्ड रेट करार		(सूचना ३ पहा)
बेरीज (वरील (अ) ते (फ))		
(३)(१) व (२) ची एकूण बेरीज		
(४) टायर १ भांडवल		
<p>सूचना १ दीर्घ स्थितीसाठी पीव्हीओ०१ धन धरण्यात यावा व लघु स्थितीसाठी ऋण धरण्यात यावा सूचना २ स्वॅप प्राप्त करताना पीव्हीओ०१ धन धरण्यात यावा तर स्वॅप देतेवेळी तो ऋण धरण्यात यावा उ सूचना ३ एफआरएसाठी, संबंधित ठेव/संकेताच्या पीव्ही०१ वापरावा उ सूचना ४ वरील २(ई) मध्ये, लिबॉर सारख्या इतर बेंचमार्कवरील स्वॅप, प्रत्येक स्वॅपसाठी वेगळा कळविला जावा.</p>		

जोडपत्र १०

(विभाग १ चा परिच्छेद १२)

डिक्झिंडड घोषित करणा-या प्राथमिक डीलर्ससाठी अहवालाचा नमुना

---- रोजी सुरु झालेल्या आर्थिक वर्षात प्राथमिक डीलरचे नाव :

लेखा काल*	लेखाकालासाठी निव्वळ नफा (संचयित)	डिक्झिंडडचा दर (संचयित)	डिक्झिंडडची रक्कम (डिक्झिंडड टॅक्स सोडून) (संचयित)	पेआऊट रेशो (संचयित)
	रु. कोटीमध्ये	प्रतिशत	रु. कोटीमध्ये	प्रतिशत

* संपलेली तिमाही, सहामाही किंवा वर्ष - असेल त्याप्रमाणे.

सूचना : घोषित केलेल्या शेवटच्या डिक्झिंडडसाठीचे विवरणपत्र सादर करतेवेळी, तात्पुरते डिक्झिंडड घोषित केले असल्यास, तेही ह्या विवरणपत्रात समाविष्ट करावेत.

मी/आम्ही दुजोरा देत आहोत की, भारतीय रिझर्व बँकेने, डिक्झिंडड घोषित करण्यासाठी दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन, वर निर्दिष्ट केलेला डिक्झिंडड घोषित करताना करण्यात आले आहे.

प्राधिकृत स्वाक्षरीकर्ता/कर्ते

नाव :

हुद्दा :

तारीख.

जोडपत्र ११

एकत्रित केलेल्या महपरिपत्रकांची यादी

क्र.	परिपत्रक क्र.	दिनांक	विषय
१	आइडीएमसी म्क.पीडीआरएस .१५३२/०३.६४.००/१९९९-००	नोव्हेंबर २, १९९९	प्राथमिक डीलर्स - लिहरेज
२	आइडीएमसी.पीडीआरएस .२०४९ए/०३.६४.००/१९९९-२०००	डिसेंबर ३१, १९९९	सिक्युरिटी व्यवहारांवरील, प्राथमिक डीलर्सनी अनुसरण करावयाची मार्गदर्शक तत्वे.
३	आइडीएमसी.पीडीआरएस .५१२२/०३.६४.००/१९९९-००	जून १४, २०००	प्राथमिक डीलर्स द्वारा करावयाच्या सिक्युरिटी - व्यवहारांवरील मार्गदर्शक तत्वे
४	आइडीएमसी.पीडीआरएस .४१३५/०३.६४.००/२०००-०१	एप्रिल १९, २००१	प्राथमिक डीलर्ससाठी बिडिंग, अंदररायटिंग व लिक्विडिटी सपोर्टची योजना
५	आइडीएमसी.पीडीआरएस .८७/०३.६४.००/२००१-०२	जुलै ५, २००१	प्राथमिक डीलर्सना लिक्विडिटी सपोर्ट
६	आइडीएमसी.पीडीआरएस .१३८२/०३.६४.००/२०००-०१	सप्टेंबर १८, २००१	बॉन्ड्स व डिबेंचर्सचे डिमटेरियलाइज्ड धारण
७	आइडीएमसी.पीडीआरएस .३३६९/०३.६४.००/२००१-०२	जानेवारी १७, २००२	प्रतिपक्षाच्या मर्यादा व आंतर कॉर्पोरेट ठेवींवरील मार्गदर्शक तत्वे
८	आइडीएमसी.पीडीआरएस .४८८१/०३.६४.००/२००१-०२	मे ८, २००२	प्राथमिक डीलर्ससाठी मार्गदर्शक तत्वे
९	आइडीएमसी.पीडीआरएस .५०१८/०३.६४.००/२००१-०२	मे १७, २००२	प्राथमिक डीलर्ससाठी बिडिंग, अंदररायटिंग व लिक्विडिटी सपोर्टची योजना
१०	आइडीएमसी.पीडीआरएस .५०३९/०३.६४.००/२००१-०२	मे २०, २००२	सरकारी सिक्युरिटीज मधील व्यवहार
११	आइडीएमसी.पीडीआरएस .५३२३/०३.६४.००/२००१-०२	जून १०, २००२	सरकारी सिक्युरिटीज मधील व्यवहार
१२	आइडीएमसी.पीडीआरएस .४१८/०३.६४.००/२००२-०३	जुलै २६, २००२	वित्तीय परिणामांचे प्रसिध्दिकरण
१३	आइडीएमसी.पीडीआरएस .१७२४/०३.६४.००/२००२-०३	ऑक्टोबर २३, २००२	प्राथमिक डीलर्सद्वारा सरकारी दिनांकित सिक्युरिटीजचे अंदररायटिंग
१४	आइडीएमसी.पीडीआरएस .२२६९/०३.६४.००/२००२-०३	नोव्हेंबर २८, २००२	वित्तीय परिणामांचे प्रसिध्दिकरण
१५	आइडीएमसी.पीडीआरएस .२८९६/०३.६४.००/२००२-०३	जानेवारी १४, २००३	स्टॉक एक्सचेंसमध्ये सरकारी सिक्युरिटीजचे ट्रेडिंग
१६	आइडीएमसी.पीडीआरएस .३४३२/०३.६४.००/२००२-०३	फेब्रुवारी २१, २००३	रेडी फॉरवर्ड कॉट्रॅक्ट्स
१७	आइडीएमसी.पीडीआरएस .३८२०/०३.६४.००/२००२-०३	मार्च २४, २००३	प्राथमिक डीलर्सद्वारे एफसीएनआर (बी) कर्जे मिळविणे
१८	आइडीएमसी.पीडीआरएस .१/०३.६४.००/२००२-०३	एप्रिल १०, २००३	प्राथमिक डीलर्सद्वारा दिल्या जाणा-या पोर्ट फोलियो

			व्यवस्थापन सेवांवरील मार्गदर्शक तत्वे
१९	आइडीएमसी.पीडीआरएस .४८०२/०३.६४.००/२००२-०३	जुन ३, २००३	एक्सचेंज ट्रेडेड व्याजदर डेरिवेटिवजवरील मार्गदर्शक तत्वे
२०	आइडीएमसी.पीडीआरएस .१२२/०३.६४.००/२००२-०३	सप्टेंबर २२, २००३	प्राथमिक डीलर्सनी सादर केलेल्या अहवालांचे सुसत्रीकरण
२१	आइडीएमडी.पीडीआरएस .क्र.३ /०३.६४.००/२००३-०४	मार्च ०८, २००४	अ-सरकारी सिक््युरिटीजमधील गुंतवणुकींवरील मार्गदर्शक तत्वे
२२	आइडीएमडी.पीडीआरएस .०५ /१०.०२.०१/२००३-०४	मार्च २९, २००४	सरकारी सिक््युरिटीज मधील व्यवहार
२३	आइडीएमडी.पीडीआरएस .०६/०३.६४.००/२००३-०४	जुन ०३, २००४	प्राथमिक डीलर्सद्वारे डिव्हिडंड घोषित करणे
२४	आइडीएमडी.पीडीआरएस .०१/१०.०२.०१/२००४-०५	जुलै २३, २००४	सरकारी सिक््युरिटीज मधील व्यवहार
२५	आइडीएमडी.पीडीआरएस .०२/०३.६४.००/२००४-०५	जुलै २३, २००४	प्राथमिक डीलर्सद्वारे ट्रेझरी बिलांच्या लिलावांमधील सक्सेस रेशो
२६	आरबीआई/२००४-०५/१३६ आइडीएमडी.पीडीआरएस .क्र.०३/१०.०२.१६/२००४-०५	ऑगस्ट २४, २००४	प्राथमिक डीलर्सच्या इक्विटीमधील गुंतवणुकीचे डिमटेरियलायझेशन
२७	आरबीआई/२००५/४५९ आइडीएमडी.पीडीआरएस .४७८३/१०.०२.०१/२००४-०५	मे ११, २००५	सरकारी सिक््युरिटीजचे व्यवहार - टी अ १ तडजोड
२८	आरबीआई/२००५/४६०आइडीएमडी.पीडीआरएस .४७७९/१०.०२.०१/२००४-०५	मे ११, २००५	रेडी फॉरवर्ड कॉट्रॅक्ट्स
२९	आरबीआई/२००५/४७४/आइडीएमडी.पीडीआरएस /४९०७/०३.६४.००/२००४-०५	मे १९, २००५	पीडीओ एनडीएसच्या प्रायमरी मार्केट ऑपरेशन्स (पीएमओ) मॉड्युलखाली दिनांकित सरकारी सिक््युरिटीजचे लिलाव
३०	आरबीआई/२००५-०६/ ७३ आइडीएमडी.पीडीआरएस . ३३७/१०.०२.०१/२००५-०६	जुलै २०, २००५	सरकारी सिक््युरिटीज मधील व्यवहार
३१	आरबीआई/२००५-०६/१३२ आइडीएमडी.क्र.७६६/१०.२६. ६५ए/२००५-०६	ऑगस्ट २२, २००५	एनडीएस - ओएम प्रतिपक्षाला दुजोरा
३२	आरबीआई/२००५-०६/३०८ डीबीओडी.एफएसडी.बीसी.क्र.६४/२४.९२.०१/२००५-०६	फेब्रुवारी २७, २००६	पीडी व्यवसाय करणा-या बँकांसाठी मार्गदर्शक तत्वे
३३	आरबीआई/२००६-०७/४९आइडीएमडी.पीडीआरएस /२६/०३.६४.००/२००६-०७	जुलै ४, २००६	स्टॅंड अलोन पीडीद्वारे कार्यकृतीत वैविध्य आणणे कार्यकारी मार्गदर्शक तत्वे
३४	आरबीआई/२००६-२००७/२९८एफएमडी.एमओएजी क्र.१३ /०१.०१.०१/२००६-०७	मार्च ३०, २००७	लिक्विडिटी अँडजस्टमेंट सुविधा - रेपोजखाली राज्य सरकारांच्या विकास कर्जाचा स्वीकार
३५	आरबीआई/२००७- ०८/१०४आइडीएमडी.५३०/०३.६४.००/२००७-०८	जुलै ३१, २००७	कॉर्पोरेट व्यवहारांसाठी, एफआयएमएमडीए रिपोर्टिंग प्लॅटफॉर्म
३६	डीबीओडी.एफएसडी.बीसी.क्र. २५/२४.९२.००१ /२००६-०७	ऑगस्ट ९, २००६	पीडी व्यवसाय करणा-या बँकांसाठी मार्गदर्शक तत्वे
३७	आरबीआई/२००६-०७/१४०आइडीएमडी.पीडीआरएस	ऑक्टोबर ५, २००६	पीडी व्यवसाय करणा-या/करु

	.१४३१/०३.६४.००/२००६-०७		इच्छिणा-या बँकांसाठी कार्यकारी मार्गदर्शक तत्वे - ओटीसी इंटररेस्ट रेट डेरिवेटिवजसाठी रिपोर्टिंग प्लॅटफॉर्म
३८	आइडीएमडी/११.०८.१५/८०९आरबीआई/२००७-२००८/१८६/२००७-०८	ऑगस्ट २३, २००७	अंडररायटिंग दायित्व व लिक्विडिटी सपोर्टसाठी सुधारित योजना
३९	आइडीएमडी.पीडीआरएस .क्र.२३८२/०३.६४.००/२००७-०८	नोव्हेंबर १४, २००७	प्राथमिक लिलावांची तडजोड - निधीचा तुटवडा
४०	आरबीआई/२००८-०९/१८७आइडीएमडी. पीडीआरडी.१३९३/०३.६४.००/ २००८-०९	सप्टेंबर १९, २००८	प्राथमिक डीलर्सचा गुंतवणुक पोर्ट फोलियो विद्यमान नॉम्स शिथिल करणे
४१	आरबीआई/२००९-१०/१३६आइडीएमडी.पीडीआरएस.१०५०/०३.६४.००/२००९-१०	ऑगस्ट ३१, २००९	किमान निव्वळ निजनिधीमध्ये वाढ
४२	आरबीआई/२००९-१०/१४४आइडीएमडी.पीडीआरएस.१०९७/०३.६४.००/२००९-१०	सप्टेंबर २, २००९	कॉल/नोटिस मनी उधार घेण्यात वाढ
४३	आरबीआई/२००९-१०/१४३आइडीएमडी.पीडीआरएस.१०९६/०३.६४.००/२००९-१०	सप्टेंबर २ २००९	ओटीसी मार्केटमधील सरकारी सिक्युरिटीजच्या व्यवहारात ट्रेड कन्फर्मेशन रद्द करण्याबाबत
४४	आरबीआई/२००९-१०/२४२आइडीएमडी.पीडीआरएस.२४२४/०३.६४.००/२००९-१०	डिसेंबर १, २००९	पीडीसाठी एचटीएम वर्गाचा विस्तार
४५	आरबीआई/२००९-१०/३४३आइडीएमडी.पीडीआरएस.३८४३/०३.६४.००/२००९-१०	मार्च ९, २०१०	पीडीद्वारा एचटीएम वर्गात धारण करावयाच्या सरकारी सिक्युरिटीचे प्रमाण
४६	आरबीआई/२००९-१०/३९४आइडीएमडी.पीडीआरएस.४५३७/०३.६४.००/२००९-१०	एप्रिल १२, २०१०	प्राथमिक डीलर्स दंड लावणे प्रकटीकरण
४७	आरबीआई /२००९-१० / ४९६आइडीएमडी.पीडीआरएस.५५३३/०३.६४.००/२००९-१०	जुन १५, २०१०	कॅश मॅनेजमेंट बिले बिडिंग कमिटमेंट व सक्सेस रेशो
४८	आरबीआई/२००९-१० / ४९७आइडीएमडी.पीडीआरएस.५५७३/०३.६४.००/२००९-१०	जुन १७, २०१०	प्राथमिक डीलर्सना, * अबॅकीय वित्तीय (ठेवी न स्वीकारणा-या व न ठेवणा-या) कंपनी प्रुडेंशियल नॉम्स (रिझर्व बँक) निदेश, २००७ लागू होणेबाबत ट।
४९	आरबीआई / २०१० - ११/१४२आइडीएमडी.पीडीआरएस.क्र.१९/०३.६४.००/२०१०-११	जुलै २७, २०१०	आंतर कॉर्पोरेट कर्जाद्वारे (आयसीडी) स्रोत उभे करणे
५०	आरबीआई/२०१०-११/२२४आइडीएमडी. पीडीसी.क्र. २०/१४.०३.०५/२०१०-११	ऑक्टोबर १, २०१०	एक्सपोझर नॉम्स - स्टॅंड अलोन प्राथमिक डीलर्सना * *
५१	आरबीआई/२०१०-११/२७०आइडीएमडी. पीडीसी.क्र.१६५२/१४.०३.०५/२०१०-११	नोव्हेंबर ११, २०१०	अ-सरकारी सिक्युरिटीजमध्ये गुंतवणुक - स्टॅंड अलोन पीडीद्वारे एक वर्ष पर्यंतच्या परिपक्वतेचे अ-परिवर्तनीय डिबेंचर्स (एनसीडी)

५२	आरबीआई/२०१०-११/४०१आइडीएमडी. २६/१४.०३.०५/२०१०-११	पीडीसी.क्र.	फेब्रुवारी १०, २०११	ओटीसी व्याजदर डेरिवेटिवजच्या मार्केटमधील व्यवहारांसाठी एफआयएमएमडीएचे मान्यताप्राप्त ब्रोकर्स
५३	आरबीआई/२०१०-११/४३८आइडीएमडी.पीडीआरएस.क्र. ३९६१/०३.६४.००/२०१०-११		मार्च १८, २०११	ओटीसी व्याज दर डेरिवेटिवज् मार्केट मधील व्यवहारांसाठी, एफ आय एम एम डी ए मान्यता प्राप्त ब्रोकर्स

जोडपत्र १२

महपरिपत्रकांत संदर्भ दिलेल्या परिपत्रकांची यादी

क्र.	परिपत्रक क्र.	दिनांक	विषय
१	आरबीआई/२००६- ०७/१७८आइडीएमडी.क्र.२१३०/११.०१.०१(डी)/२००६-०७	नोव्हेंबर १६, २००६	केंद्र सरकारच्या सिक्युरिटीजमधील व्हेन इश्युड (डब्ल्यु आय) व्यवहार
२	आरबीआई/२००८- ०९/४७९आइडीएमडी.क्र.५८७७/०८.०२३३/२००८-०९	मे २२, २००९	भारत सरकारच्या सिक्युरिटीजची लिलाव प्रक्रिया
३	आरबीआई/२००५/४६९आइडीएमडी.पीडीआरएस .४७७७/१०.०२.०१/२००४-०५	मे ११, २००५	प्राथमरी इश्युजमध्ये वाटप केलेल्या सिक्युरिटीजची विक्री
४	आरबीआई/२००६- ०७/२४३आइडीएमडी.क्र./११.०१.०१(बी)/२००६-०७	जानेवारी ३१, २००७	सरकारी सिक्युरिटीजमधील सेकंडरी मार्केट व्यवहार - शॉर्ट सेलिंग
५	आरबीआई/२००९- १०/३६०आइडीएमडी.डीओडी.क्र.७/११.०१.०१/२००९-१०	मार्च २५, २०१०	सरकारी सिक्युरिटीजच्या स्ट्रिपिंग/पुनर्रचनेवरील मार्गदर्शक तत्वे
६	आरबीआई/२००९- १०/५०५आइडीएमडी.डीओडी.१०/११.०१. ०१(ए)/२००९-१०	जून २३, २०१०	अपरिवर्तनीय डिबेंचर्स (एनसीडी) देणे
७	आरबीआई/२००४/५१ डीबीएनएस(पीडी)सी.सी.क्र. ३५ / १०.२४ / २००३-०४	फेब्रुवारी १०, २००४	एनबीएफसीचा विमा व्यवसायात प्रवेश
८	आरबीआई/२०१०-११/२९९आइडीएमडी.पीडीसी.क्र. २४/१४.०३.०३/२०१०-११	डिसेंबर ०६, २०१०	अपरिवर्तनीय डिबेंचर्स (एनसीडी) देणे
९	आरबीआई/२००७-२००८/१०४आइडीएमडी. /०३.६४.००/२००७-०८	५३० जुलै ३१, २००७	ओटीसी मार्केटमधील सरकारी सिक्युरिटीजच्या व्यवहारात ट्रेड कन्फर्मेशन रद्द करण्याबाबत
१०	आरबीआई/२००९-१०/१८४आइडीएमडी क्र.१७६४/११.०८.३८/२००९-१०	ऑक्टोबर १६, २००९	कॉर्पोरेट बॉन्ड्समधील ओटीसी व्यवहारांची डीव्हीपी - आय धर्तीवर तडजोड
११	आरबीआई/२००७-०८/३३५आइडीएमडी.डीओडी.क्र. ५८९३/१०.२५.६६/ २००७-०८	मे २७, २००८	एनडीएस - ऑर्डर मॅचिंग सिस्टिम (ओएम) - सीएसजीएल मार्गाद्वारे प्रवेश
१२	आरबीआई/२०१०-२०११/११५आइडीएमडी. डीओडी.१७/११.०१.०१(बी)/ २०१०-११	जुलै १४, २०१०	सरकारी सिक्युरिटीज अधिनियम, २००६, कलम २७ व ३० एसजील नॉम्सचे उल्लंघन केले गेल्यास दंड लावणे
१३	आरबीआई/२००९- १०/३५६आइडीएमडी/४१३५/११.०८.४३/२००९-१०	मार्च २३, २०१०	रेपो/रिव्हर्स रेपो व्यवहारांच्या अकाउंटिंगसाठी मार्गदर्शक तत्वे
१४	आरबीआई/२००९- १०/२८४आइडीएमडी.डीओडी.क्र.०५/११.०८.३८/२००९-१०	जानेवारी ८, २०१०	कॉर्पोरेट डेट सिक्युरिटीजमधील रेडी फॉरवर्ड कॉट्रॅक्ट्स
१५	आरबीआई/२०१०- ११/२६८आइडीएमडी.पीडीसी.२२/११.०८. ३८/२०१०-११	नोव्हेंबर ९, २०१०	कॉर्पोरेट डेट सिक्युरिटीजमधील रेडी फॉरवर्ड कॉट्रॅक्ट्स
१६	आरबीआई/२००६-२००७/३३३ डीबीओडी.क्र.बीपी.बीसी. ८६/२१.०४.१५७/२००६-०७	एप्रिल २०, २००७	डेरिवेटिवज वरील सर्व समावेशक मार्गदर्शक तत्वे

१७	आरबीआई/२००९-१०/१४१ १०५६/०३.६४.००/२००९-	आइडीएमडी.पीडीआरएस.क्र. सप्टेंबर १ २००९	एक्सचेंज ट्रेडेड व्याजदर डेरिवेटिवजवरील मार्गदर्शक तत्वे
१८	आरबीआई/२००६-२००७/३८५ डीबीएनएस.पीडी/सीसी९४/०३.१०.०४२/२००६-०७	मे ८, २००७	कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सवरील मार्गदर्शक तत्वे
१९	आरबीआई-२००५-०६/३५२ ६८/०३.१०.०४२/२००५-०६	डीबीएनएस(पीडी). सीसी एप्रिल ५, २००६	प्रिव्हेशन ऑफ मनी लॉड्रिंग अधिनियम, २००२ त्याखाली अधिसूचित केलेल्या नियमांनुसार एनबीएफसीचे दायित्व
२०	आइडीएमसी क्र.पीडीआरएस ६४.००/ ९९-२०००	./२०४९ए/०३. डिसेंबर ३१,१९९९	सिक्युरिटी व्यवहारांवरील, प्राथमिक डीलर्सनी अनुसरण करावयाची मार्गदर्शक तत्वे.
